

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2025

Karoliina Sulavuori ja Anu Vainiotalo

Toisen asteen opiskelijoiden osallisuuden lisääminen Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2025 | 60 sivua

Karoliina Sulavuori ja Anu Vainiotalo

Toisen asteen opiskelijoiden osallisuuden lisääminen Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli edistää toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa. Tarkoituksena oli tuottaa osallisuussuunnitelma ammattilaisten käyttöön. Lähtökohtana oli tunnistettu tarve toisen asteen opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi. Aluksi osallisuuden esteet ja mahdollisuudet oli tunnistettava. Sen pohjalta luotiin konkreettisia ratkaisuja, joilla tuetaan osallistujien aktiivista roolia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Työn suunnittelu perustui ajankohtaiseen suomalaiseen tutkimustietoon osallisuuden myönteisistä vaikutuksista. Käytännön toimia suunniteltiin kohderyhmän parissa työskentelevien työntekijöiden kanssa erikseen järjestetyssä kehittämispäivässä. Kehittämispäivän päätarkoitus oli kerätä ammattilaisten omia ideoita. Työssä hyödynnettiin osallistavia menetelmiä ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Aineistosta kävi ilmi, että aktiivisesti toteutettuja osallisuutta tukevia suunnitelmia on niukasti käytössä. Monissa kaupungeissa painotetaan nuorten osallisuuden tärkeyttä, mutta sitä ei ole tehty julkisesti näkyväksi.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi konkreettinen osallisuussuunnitelma sovellettavaksi Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa. Suunnitelman tavoitteena on vahvistaa yksilöiden kokemusta kuulluksi tulemisesta sekä vaikuttamisen mahdollisuuksista arjessa. Suunnitelmaan sisällytetyt toimet, ehdotukset ja ajatukset ovat kaikki uusia ja osallisuutta vahvasti tukevia.

Asiasanat:

Osallisuus, osallistaminen, toinen aste, liikunta- ja nuorisopalvelut, syrjäytyminen, syrjäytymisen ehkäisy

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Sciences

2025 | 60 pages

Karoliina Sulavuori ja Anu Vainiotalo

Increasing the participation of secondary level students in the sports and youth services of the City of Raisio

The aim of this thesis was to promote the participation of secondary level students in the sports and youth services of the City of Raisio. The purpose was to produce an inclusion plan for the use of professionals. The starting point was the identified need to promote inclusion among secondary level students. In the beginning the barriers and opportunities for inclusion had to be identified. Based on that concrete solutions were created to support the active role and empowerment of the participants.

The planning of the work was based on up-to-date Finnish research data of positive impact of inclusion. Practical actions were planned during a separately organized development day with the youth and sports services employees working with the target group. The main purpose of the development day was to gather ideas of the professionals. Participatory methods and cooperation with various stakeholders were utilized in the work. Based on the materials we found that there are very few actively implemented inclusion-supporting plans in use. In many cities the importance of youth inclusion is emphasized but it is not made a visible priority.

The result of our thesis was a concrete inclusion plan to be applied by the youth and sports services of the City of Raisio. The aim of the plan is to strengthen individuals' experience of being heard and of having influence. The actions, proposals and ideas of the plan are all new and strongly support inclusion.

Keywords:

Inclusion, active inclusion, secondary education, sports and youth services, exclusion, prevention of exclusion

Sisältö

Käytetyt lyhenteet ja sanasto	6
1 Johdanto	7
2 Kehittämistyön lähtökohdat	9
2.1 Lait kehittämistyön raameina	9
2.2 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite	10
3 Syrjäytymisen ehkäisy	11
3.1 Lasten ja nuorten syrjäytymisen tekijöitä	13
3.1.1 NEET-nuoret	13
3.2 Nuorten hyvinvointi	14
4 Rasion kaupunki	17
4.1 Rasion lukio	18
4.2 Raseko	18
4.2.1 Rasekon osallisuussuunnitelma (Liite 1)	18
5 Osallisuus ja sen edistäminen	20
5.1 Nuorten osallisuus	22
5.1.1 Nuorten osallisuuden kokemukset Raisiossa	24
5.2 Esimerkkejä nuorten osallisuuden edistämisestä muissa kunnissa	25
5.3 Sitra Lab	27
5.3.1 Sitra Lab:n nuoriso-ohjausryhmän vinkit osallistamiseen	28
5.4 Nuorten Akatemia	28
5.5 Keinoja osallisuuden lisäämiseksi eli osallistavat menetelmät	29
6 Kehittämistyön eteneminen	31
6.1 Materiaaliin tutustuminen ja lähteiden etsintä	31
6.2 Aiheen rajaaminen	31
6.3 Kehittämisspäivä	33
6.3.1 Kehittämisspäivän rastipisteiden vastaukset	34

7 Kehittämistyön tuotos eli osallisuussuunnitelma	36
7.1 Osallisuussuunnitelman tulevaisuus	36
8 Kehittämistyön arviointi	38
8.1 Toimeksiantajan palaute	39
8.2 Oman oppimisemme reflektointi	40
Lähteet	42

Liitteet

Liite 1. Rasekon osallisuussuunnitelma

Liite 2. Kehittämispäivä 28.2.2025

Liite 3. Pohdintarastit 28.2.2025 kysymykset ja vastaukset

Liite 4. Osallisuussuunnitelma

Kuvat

Kuva 1. Syrjäytyminen vs. Osallisuus (THL 2012). 12

Kuva 2. NEET-nuoret (THL 2023b). 14

Kuva 3. Rasion kaupungin henkilöstöorganisaatio (Rasion kaupunki 2024a). 17

Kuva 4. Osallisuuden portaat (Suomen Nuorisoseurat ry 2023). 23

Kuva 5. Osallisuuden kokemukset toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa (Sotkanet 2024). 25

Kuva 6. Opinnäytetyön aikataulukaus. 32

Kuva 7. Kehittämispäivän Mentimeter kysely. 33

Käytetyt lyhenteet ja sanasto

Hymy-tiimi	Rasekossa toimiva yhteistyöryhmä, johon kuuluvat esimerkiksi etsivät nuorisotyöntekijät
Hyvinvoinnin vuosikello	Visuaalinen vuosisuunnitelma, jossa vuosi jaetaan kellotaulun mukaan osiin
Kattojärjestö	Laaja organisaatio, joka koordinoi useita pienempiä ryhmiä tai yhdistyksiä
MLL	Mannerheimin lastensuojeluliitto
NEET	Not in Education, Employment or Training (Koulutuksen, työelämän ja tuen ulkopuolella)
Nepsy	Neuroepätyypillinen eli omaa jonkin neurokognitiivisen erityispiirteen (esim. autismi tai ADHD)
Raseko	Raision seudun koulutuskuntayhtymä
SAKU ry	Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto
Sitra Lab	Tulevaisuustalo, joka auttaa Suomea uudistumaan
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
THL	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Tuva	Tutkintoon valmentava koulutus
Ulpukka	Raision uimahalli
Vape	Sähkötupakka
Varha	Varsinais-Suomen hyvinvointialue

1 Johdanto

Opinnäytetyönämme oli kehittää Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluille toimintasuunnitelma toisen asteen opiskelijoiden osallisuuden lisäämiseksi.

Päädyimme tekemään opinnäytetyötämme Raision kaupungille suurelta osin siksi, että toinen meistä työskentelee kaupungin palveluksessa. Toisen asteen nuorten osallistaminen valikoitui aiheeksi molempien mielenkiinnon vuoksi. Mielestämme projektissa on arvokas mahdollisuus ennaltaehkäistä syrjäytymisen riskiä, joka alati uhkaa tämän päivän nuoria. Koska Raisio on meille molemmille tuttu kaupunki erilaisine nuorten palveluineen, oli meillä jo entuudestaan havaintoja siitä minkälaisia tarpeita paikallisilla nuorilla voisi olla.

Käsitteellisenä lähtökohtana opinnäytetyössämme on toisen asteen nuorten osallisuus vapaa-ajan toimintaan. Kokevatko nuoret voivansa vaikuttaa palvelujen tarjontaan? Ovatko tarjottavat toiminnot mielenkiintoisia ja oikein suunnattuja?

Opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa sovittujen raamien perusteella osallisuutta ja osallistamista pyritään lisäämään uuden, osallisuutta lisäävän toimintamallin avulla. Pohjana toimintamallille toimivat tutkitut teoreettiset julkaisut ja niitä tarkastellaan jo olemassa olevien ennakkomallien avulla.

Käymme työssämme ensin tarkemmin läpi kehittämistyön lähtökohtia sekä aiheen tarkentumiseen ja selkiytymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Otamme tarkasteluun erilaisia lakeja, jotka vaikuttavat liikunta- ja nuorisopalveluiden toimintaan ja siihen mitä kaikkia palveluita kunnan pitää lakisääteisesti tuottaa näillä aloilla.

Tämän jälkeen siirrymme tarkastelemaan syrjäytymistä ja sen ehkäisyä. Syrjäytyminen maksaa yhteiskunnallemme merkittäviä summia vuosittain ja kaikki työ, jolla voimme ehkäistä syrjäytymistä, on ennaltaehkäisevää ja sillä voidaan säästää tulevaisuudessa tapahtuvan korjaavan työn tarvetta. Käymme myös läpi nuorten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.

Koska teemme kehittämistyötä Raision kaupungille, käymme pääpiirteittäin läpi kaupungin organisaatiota. Kuvaamme miten liikunta- ja nuorisopalvelut sijoittuvat organisaatioon ja miten siellä toteutetaan päätöksentekoa. Työmme sijoittuu toisen asteen oppilaitosten ja liikunta- ja nuorisopalveluiden rajapintaan. Tämän vuoksi myös toisen asteen oppilaitoksia käsitellään lyhyesti.

Pääaiheitamme, osallisuutta, käymme läpi yleisellä tasolla sekä käsittelemme tarkemmin nuorten osallisuutta. Kouluterveyskyselyä apuna käyttäen, tarkastelemme raisiolaisten toisen asteen opiskelijoiden kokemuksia

osallisuudesta. Olemme ottaneet tarkasteluun myös muiden kuntien osallisuutta lisääviä suunnitelmia. Käymme läpi myös erilaisia menetelmiä, joilla osallisuutta voidaan lisätä.

Käymme työssämme läpi koko kehittämistyömme kehityskaaren: aiheen rajaamisesta, lähteiden etsinnän kautta aina niihin suosituksiin, joilla liikunta- ja nuorisopalvelut voivat kehittää osallisuussuunnitelmaa työmme valmistumisen jälkeen. Pidimme työmme aikana henkilökunnalle yhteisen kehittämispäivän, mistä saimme paljon ideoita osallisuussuunnitelmaan.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

Lähtökohtana kehittämistyölle on tarve saada toisen asteen opiskelijoiden ääni kuuluviin liikunta- ja nuorisopalveluiden toiminnassa sekä saada heidät osallistumaan erilaisiin heille suunnattuihin toimintoihin. Yläkouluikäiset nuoret ovat paljon mukana erilaisissa liikunta- ja nuorisopalveluiden järjestämässä tapahtumissa ja retkissä. Jostain syystä, oppilaiden siirtyessä toisen asteen oppilaitoksiin, tapahtuu näissä osallistujamäärissä romahdus. Tämän huomion toivat esiin sekä liikuntasuunnittelijat, että nuorisotyöntekijät, kun keskustelimme heidän kanssaan opinnäytetyöstämme.

Liikuntapalvelut tuottavat toimintaa kaikenikäisille kuntalaisille. Toisen asteen opiskelijat ovat selkeästi vähiten palveluja hyödyntävä ryhmä. Varsinaisesti tälle kohderyhmälle ei juuri ole heille suunniteltua toimintaa, mutta toki heillä olisi mahdollisuus osallistua kaikille suunnattuihin palveluihin. Tämän ikäisille tarkoitettuja kohdennettuja palveluja on vain yksi; "Fit to Army - tikissä inttiin". Se on kutsuntaikäisille tarkoitettu palvelu, jonka kautta pääsee maksutta Ulpukkaan uimaan tai kuntosalille ja harrastamaan sählyä.

Nuorisopalvelut järjestävät mm. erilaisia retkiä (esim. huvipuistot, laskettelu, Korkeasaari), joissa on osallistujalle vain alaikäraja. Toiseen asteen opiskelijat ovat kyllä tervetulleita näille retkille, mutta he ovat todella heikosti näkyvä ryhmä retkillä.

Raisiossa toimii kaksi toisen asteen koulutuspaikkaa. Raision seudun koulutuskuntayhtymä (Raseko) ja Raision lukio. Jotta voimme puhua yleisesti toisen asteen opiskelijoista, ovat molemmat oppilaitokset yhdenvertaisina mukana tarkastelussa.

2.1 Lait kehittämistyön raameina

Nuorisopalveluiden toiminta on Nuorisolain säätelemää toimintaa. Nuorisolain 1:2:ssä todetaan, että lain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Lain tavoitteena on myös tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. (Nuorisolaki 1285/2016,1:2.)

Nuorisolain 1:3:ssä asiaa vielä tarkennetaan. Nuorisotyöllä halutaan nimenomaan tukea nuorten osallisuutta yhteiskunnassa. Nuorisopolitiikalla pyritään vaikuttamaan nuorten kasvu- ja elinolosuhteisiin. Nuorisotoiminta

puolestaan on nuorten omaehtoista toimintaa. Samassa pykälässä laki määrittää nuoreksi alle 29-vuotiaat. (Nuorisolaki 1285/2016, 1:3.)

Liikuntalain 1:2:ssä sanotaan, että lain tavoitteena on edistää esimerkiksi lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista, eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia. Laissa 1:5:ssä määritellään kunnan vastuu näistä asioista. Kuntien tehtävä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnan harrastamiselle esimerkiksi järjestämällä palveluja eri kohderyhmät huomioiden ja edistämällä terveyttä ja hyvinvointia erilaisilla liikuntapalveluilla. (Liikuntalaki 390/2015, 1:2 ja 1:5.)

2.2 Kehittämistyön tehtävä ja tavoite

Opinnäytetyömme kehittämistehtävän pääpaino on jo olemassa olevien toimintatapojen ja toiminnan kehittämisessä. Tavoitteena on työkäytäntöjen ja toimintatapojen kehittäminen Raisiossa toteutettavissa liikunta- ja nuorisopalveluissa. Konkreettisenä tavoitteena on tuottaa osallisuutta lisäävä toimintamalli suoraan työelämässä testattavaksi. Tavoite saavutetaan, kun toisen asteen nuorten osallisuus palveluiden käytössä ja toimintaan osallistumisessa kasvaa.

Toimeksiantajan perustelu kehittämistyön tarpeelle on syrjäytymisen ehkäiseminen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Syrjäytymisen ehkäisy ei ole mikään pieni asia ja siihen vaikuttavat taustalla todella monet seikat. Haluamme tuoda esiin syrjäytymisen riskitekijöitä ja syrjäytymiseen vaikuttavia asioita, jotta voimme vielä vahvemmin perustella osallisuuden tarvetta.

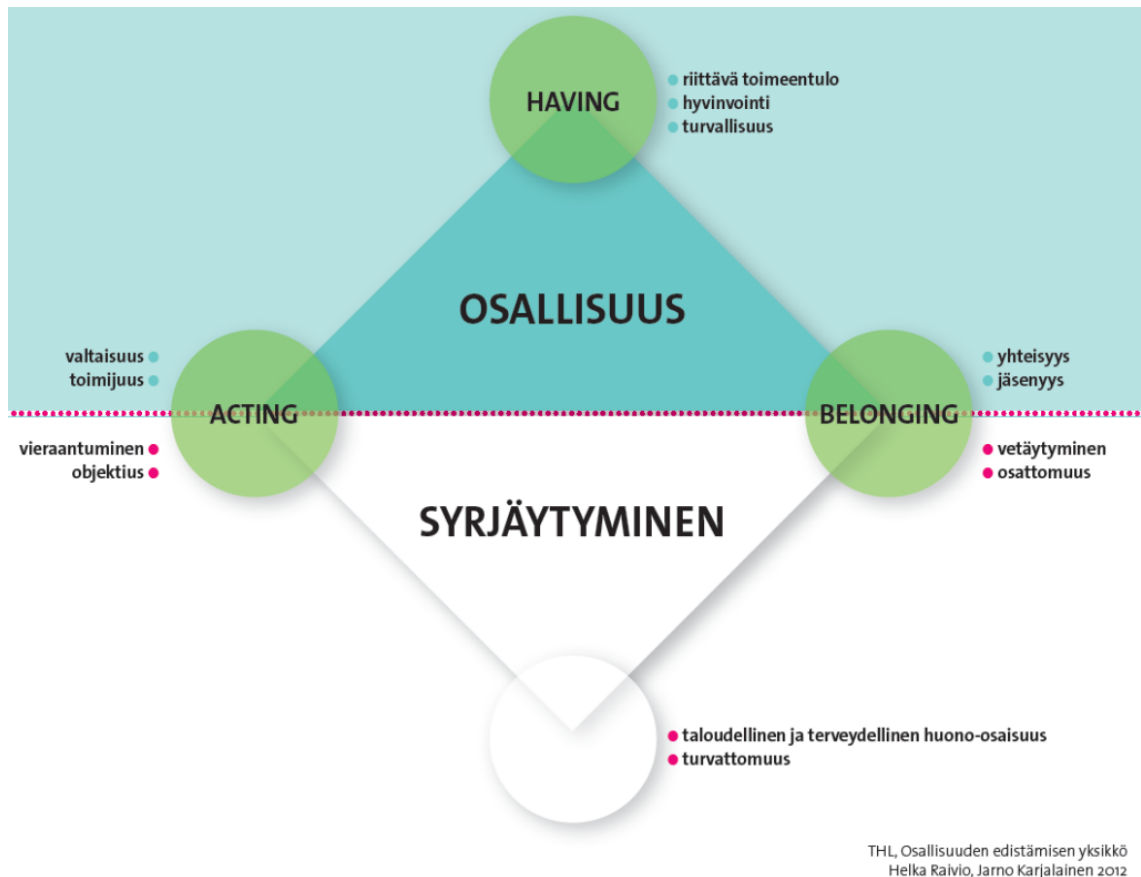
3 Syrjäytymisen ehkäisy

Sosiaali- ja terveysministeriö on ottanut syrjäytymisen ehkäisyn yhdeksi tavoitteekseen. Ministeriö haluaa omalla toiminnallaan vahvistaa sosiaalista hyvinvointia, osallisuutta ja vähentää samalla eriarvoisuutta. Syrjäytymisen ehkäisy vaatii useiden hallinnonalojen yhteistyötä ja toimia. (STM 2024a.)

Syrjäytyminen käsitteenä on monen asian tulos. Sillä kuvataan yleisesti yhteiskunnallista huono-osaisuutta ja sen eri muotoja. Jos ihminen on syrjäytynyt, hän ei pysty osallistumaan täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnallisiin toimintoihin. Erilaiset asiat vaikuttavat siihen syrjäytyykö ihminen. Mielenterveysongelmat, köyhyys, alkoholisoituminen, työttömyys ja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle jääminen ovat kaikki tekijöitä, jotka vaikuttavat syrjäytymisriskiin. (STM 2024a.)

THL (2023b) listaa asioita, joita vahvistamalla syrjäytymisvaarassa olevan nuoren tilannetta voidaan parantaa. Näihin asioihin lukeutuvat muun muassa yhteenkuuluvuus, sosiaaliset taidot, sosiaalinen pääoma ja myönteinen minäkäsitys.

Nämä kaikki yllä mainitut asiat vahvistuvat, kun nuori tuntee olevansa merkityksellinen osa itselleen tärkeää kokonaisuutta. Hänellä on valta vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja tulla kuulluksi omana itsenään, toisin sanoen siis kokea osallisuutta. (THL 2024.)

Kuva 1. Syrjäytyminen vs. Osallisuus (THL 2012).

Yllä oleva THL:n (2012) kuvaus syrjäytymisestä osallisuuden vastaparina on todella havainnollistava. THL on tehnyt kuvauksen omannäköisekseen, mutta se perustuu Erik Allardt'n (1976, 37–49) hyvinvointiteoriaan, jossa käsitellään termejä Having, Loving ja Being. Teorian mukaan ihmisen osallisuus rakentuu näiden kolmen ulottuvuuden kautta. Ihmisellä pitää olla riittävä toimeentulo, hyvinvointi riittävällä tasolla ja turvallisuuden tunne omassa elämässään, toisin sanoen elintason pitää olla turvattu (Having). Toisaalta ihmisellä täytyy olla myös tunne siitä, että kuuluu johonkin ja on osa yhteisöä. Erilaiset fysiologiset tarpeet pitää olla turvattuna (Being). Kolmantena ulottuvuutena ihmisellä pitää olla toiminnallista osallisuutta eli toimijuutta, tästä voidaan puhua myös nimellä yhteisyys (Loving). THL (2012) on muokannut Loving kohdan nimelle Acting.

Kun siirrytään syrjäytymisen puolelle kuviossa, ovat osallisuuden vastakohtat vallalla. Ihminen tuntee turvattomuutta ja hän on terveydellisesti ja taloudellisesti huono-osainen. Hän vetäytyy syrjään erilaisista yhteisöistä ja kokee osattomuutta. Hän vieraantuu eli ei koe olevansa toimijana omassa elämässään.

Kuvan 1 kuvio voisi olla myös teeman osallisuus alla, mutta halusimme nostaa sen tähän syrjäytymisen alle saadaksemme heti luotua kuvan näiden kahden asian nivoutumisesta toisiinsa. Toista ei voi käsitellä ilman toista.

3.1 Lasten ja nuorten syrjäytymisen tekijöitä

Lasten ja nuorten syrjäytymisriski kasvaa huomattavasti, jos he joutuvat kasvamaan ja elämään ympäristössä, missä on läsnä useita syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä (STM 2024a). Vaikka lapsi eläisi paljon ongelmia omaavassa perheessä, ei se ei silti johda suoraan lapsen syrjäytymiseen hänen nuoruudessaan. Perheen tilanne ei siis suoraan vaikuta nuoren tulevaisuuteen. Osa nuorista, joilla on todella vaikea tausta, pärjäävät silti elämässä hyvin. (THL 2023b.)

THL (2023b) on nostanut nuorten syrjäytymisen merkittävimiksi riskitekijöiksi seuraavat neljä asiaa.

- Toimeentulo-ongelmat
- Matala koulutus
- Päihde- ja mielenterveysongelmat
- Pitkäaikainen työttömyys

Nämä neljä asiaa ovat nimenomaan nuoren oman elämän tilanteita: nuorella itsellään on päihde- tai mielenterveysongelma, hän on itse matalasti koulutettu tai pitkäaikaisesti työtön. Yksinään mikään näistä asioista ei välttämättä horjuta yksilön elämäntilannetta tai elämänhallintaa. Riski syrjäytyä kasvaa, kun huono-osaisuus lisääntyy.

3.1.1 NEET-nuoret

NEET-nuoret (Not in Education, Employment or Training) ovat omanlaisensa ryhmä puhuttaessa syrjäytymisvaarassa olevista nuorista. Nämä nuoret eivät ole työssä, koulutuksessa, opiskelemassa tai suorittamassa siviili- tai asepalvelusta. Usea nuori kokee tällaisen elämänvaiheen jossakin kohtaa ja se voi olla osa ihan normaalia nuoruutta. Nuori on ehkä valmistunut juuri jostakin koulusta, eikä ole saanut vielä työpaikkaa, hän voi valmistautua seuraavan koulutuksen pääsykokeisiin tai viettää muuten vaan välivuotta. Jos tämä NEET-vaihe kuitenkin pitkittyy se voi vaikeuttaa töihin tai opiskeluihin pääsemistä ja altistaa syrjäytymiselle. (THL 2023b.)

Kuva 2. NEET-nuoret (THL 2023b).

Yllä olevasta kuvasta voimme todeta, että NEET-nuorten ongelmat ovat moninaisia. He eivät pysty enää luottamaan järjestelmän toimivuuteen, siihen että he saisivat kaipaamaansa apua ja tukea. Heille järjestettävien palveluiden tulee olla matalan kynnyksen palveluja, mitkä heidän on helppo saavuttaa. Mahdollisuus etäpalveluihin on myös turvattava ja nuoren luokse olisi hyvä pystyä jalkautumaan. (THL 2023b.)

NEET-nuorten palvelut ovat haastavia järjestää ja heidän saamisensa yhteiskunnan täysipainoisiksi jäseniksi voi olla pitkä tie. Tämän vuoksi asioihin olisi syytä puuttua jo ennen kuin nuori pääsee tipahtamaan ulos systemistä. Tähän tarvitaan osallisuutta eli tunnetta osana yhteiskuntaa olemisesta, vaikka hän ei sillä hetkellä olisikaan missään opiskelemissa tai töissä.

3.2 Nuorten hyvinvointi

Nuorisoalan (2023) kattojärjestö Allianssi on koostanut ehdotuksen nuorten hyvinvoinnin määrittelystä sekä siitä minkälaisia tavoitteita voitaisiin asettaa nuorten hyvinvoinnin mittareiksi. Ehdotus on koostettu nuoriin erikoistuneiden tutkijoiden näkemyksistä. Se on tarkoitettu edesauttamaan vuosien 2023–2027 hallitusohjelmassa määritettävää nuorten hyvinvointia edistävää uudistusta.

Hyvinvoinnille ei oikeastaan ole yksiselitteistä määritelmää. Lisäksi sen kriteerit voivat vaihdella elämäntilanteen mukaan. Siihen voidaan kuitenkin nostaa neljä keskeistä osatekijää, jotka auttavat hyvinvoinnin määrittelyssä:

- **Omistaminen ja resurssit.** Hyvinvointi edellyttää perustarpeiden olevan kunnossa. Näitä ovat ravinto, vesi, asunto, tarvittavat vaatteet ja tulot. Taloudellisesti hyvinvointia tukevat kohtuullinen toimeentulon määrä, joka takaa riittävän elintason sekä oikeus sosiaaliturvaan.
- **Rakastaminen ja yhteydet.** Hyvinvoinnin kokemuksessa keskeistä on saada elää omaa elämää, itselle tärkeissä ja hyvinvointia tukevissa ihmissuhteissa. Tyytyväisyys itselle tärkeissä ihmissuhteissa on olennaista. Merkityksellisiä yhteyksiä ovat myös esimerkiksi digitaalinen yhteisö, yhteiskunnalliset yhteydet, luonto ja muut eläinlajit. Hyvinvointiin liittyvät myös vahvasti arvot, kuten ihmisoikeudet ja ekologisuus.
- **Oleminen.** Ihmisen mahdollisuus läsnäoloon ja itsensä toteuttamiseen ovat osa hyvinvointia. Fyysinen ja psyykinen terveys ovat olennaisia niin mitattuina kuin koettuina. Oman elämän hallinnan tunne, luottamus tulevaisuuteen sekä ihmisarvon ja mielipiteenvapauden tunteet vaikuttavat olennaisesti hyvinvointiin.
- **Tekeminen ja toiminnan muodot.** Kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista vaikuttavat keskeisesti hyvinvointiin. Mahdollisuus toteuttaa itseään mielekkäällä tavalla, kuten opiskella, työskennellä tai harrastaa ovat osa hyvinvoinnin kokemusta.

Mitä hyvinvoinnilla tarkoitetaan ja miten sitä mitataan? Nuorilla tulisi olla oikeus ja mahdollisuus olla mukana määrittelemässä hyvinvointia. Nuorten hyvinvointia tulee kasvattaa lisäämällä resursseja muun muassa nuorisotyöhön, koulutukseen, oppilas- ja opiskeluhuoltoon sekä mielenterveyspalveluihin. (Nuorisoala 2023.)

Nuorisotutkija Tomi Kiilakoski kuvailee nuorten hyvinvoinnin tavoitteita erilaisten määreiden kautta. Hänen mielestään tärkein tavoite tulee asettaa ensisijaisesti yleisen hyvinvoinnin kautta mitattavaksi. Toissijaisesti hyvinvointia voidaan määritellä erilaisten hyvinvoinnin katkosten, kuten mielen hyvinvoinnin ongelmien, koulutuspoissaolojen, syrjäytymisen tai vaikkapa rikoskäyttäytymisen kautta. Ensisijaisesti Kiilakoski ajattelee, että on seurattava mittareita, joilla ensimmäinen ulottuvuus voisi mahdollisesti toteutua. Kiilakosken mielestä olisi tärkeää tietää nuorten yhteisöllisistä kytköksistä ja heidän osallisuutensa ja kuulumisen kokemuksista. (Nuorisoala 2023.)

Liikunta on yksi tärkeimmistä nuoren hyvinvoinnin edellytyksistä. Liikunnan tulee olla viikkotasolla monipuolista eikä liian kuluttavaa. Suositusten mukaan liikuntaa tulisi olla useina päivinä viikossa ja vähintään 1–1,5 h päivässä. Liikunnan toteutuksessa tärkeää on kokemuksellisuus ja elämyksellisyys sekä sen tulee tuottaa iloa. Liikunnan suunnittelun ja toteutuksen tulisikin siis tapahtua nuorten näkökulmasta. (Kiviluoto 2023, 7.) Motivaatio vaikuttaa paljon liikuntaharrastusten syntyvyyteen ja pysyvyyteen. Motivaatiotekijöitä on monia, toisilla ne voivat olla sosiaalisia ja toisilla taas fyysisiä tai psyykkisiä. (Kiviluoto 2023, 8.)

4 Raision kaupunki

Teemme kehittämistyötä Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluille. Liikunta- ja nuorisopalveluilla toimii esihenkilönä liikunta- ja nuorisotoimen johtaja. Nuorisopuolella hänen allaan toimii vielä lähiesihenkilönä nuorisotyönkoordinaattori. (Raision kaupunki 2024a.)

Hallinnollisesti liikunta- ja nuorisopalvelut ovat osa sivistys- ja vapaa-aikatoimialaa, jota johtaa sivistysjohtaja. Kaupungin sisällä toimii neljä eri lautakuntaa ja liikunta- ja nuorisopalvelut kuuluvat vapaa-aikalautakunnan alle. (Raision kaupunki 2024a.)

Kuva 3. Raision kaupungin henkilöstöorganisaatio (Raision kaupunki 2024a).

Raision kaupungin strategiassa on erikseen kirjattuna alaotsikkona osallisuus ja toimintakulttuuri. Tämän otsikon alle on kirjattu asukkaiden osallistaminen päätöksentekoon. Yhtenä perusarvona strategiassa mainitaan myös osallisuus. (Raision kaupunki 2024b.)

Nuorisopalvelut piti keväällä 2024 kehittämispäivän, jossa luotiin nuorisopalveluiden omaa strategiaa ja toimintasuunnitelmaa vuodelle 2025. Tähän toimintasuunnitelmaan kirjattiin erikseen nuorten osallisuuden vahvistaminen. (Nuorisotyönkoordinaattori, sähköposti 24.10.2024.)

4.1 Raision lukio

Raision lukio on noin 400 oppilaan kunnallinen lukio. Lukiossa on liikuntapainotteinen linja, yrittäjäyyslinja sekä Rasekon ammattiopistossa opiskelevat voivat suorittaa kaksoistutkintoaan Raision lukiossa. (Raision kaupunki 2024c.)

Lukiolla ei ole varsinaista omaa erikseen nimettyä suunnitelmaa oppilaiden osallisuuden lisäämisestä, mutta toimintakertomuksessa aihe tulee kuitenkin vahvasti esiin. Lukio järjestää paljon erilaisia tapahtumia ja tempauksia Hyvinvoinnin vuosikello –ajatuksella. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen tapahtuma ja tempaus toteutetaan tietyinä, ennalta sovittuna, ajankohtana vuodessa. Koulukuraattori myös auttaa oppilaita asioissa, jotka liittyvät osallisuuteen kuten esimerkiksi yksinäisyys/kaverisuhteet ja vapaa-ajanvietto. (Raision lukio 2025.)

4.2 Raseko

Raision seudun koulutuskuntayhtymä (Raseko) on kuuden kunnan (Naantali, Nousiainen, Masku, Mynämäki, Raisio ja Rusko) omistama ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Oppilaitoksessa järjestetään perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, yksittäisiä tutkinnon osia, työvoimakoulutusta sekä tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (Tuva). (Raseko 2024.)

Rasekossa oppilaiden osallisuudesta pyritään pitämään huolta erilaisilla teemapäivillä ja tapahtumilla, joista kerrotaan Rasekon toimintakertomuksessa. Missään ei kuitenkaan suoraan puhuta osallisuuden lisäämisestä tai sen tärkeydestä, mutta asia tulee ilmi monen eri tapahtumakertomuksen kohdalla. (Raseko 2024.)

4.2.1 Rasekon osallisuussuunnitelma (Liite 1)

Rasekolla on oma opiskelijoiden osallisuutta tukeva ja edistävä toimintakulttuuri. Opiskelijat ovat mukana kehittämässä erilaisia heitä itseään koskevia, opiskelijan arkeen kuuluvia asioita. Tällaisia ovat esimerkiksi lukujärjestysten laadinta sekä valinnaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen. Opiskelijat ovat myös mukana pohtimassa monimuotoisempia opiskelujärjestelyjä.

Rasekossa toteutetaan ryhmävastaavatoimintaa, jossa ryhmävastaava on viestin välittäjänä ryhmän puolesta opetukseen sekä toimintaan liittyvien terveisten tai palautteiden ja kehittämisideoiden eteenpäin viemisessä. Ryhmävastaava on

myös linkki Rasekon lakisääteisen opiskelijakunnan ja opiskelijaryhmän välillä. Ryhmävastaava välittää opiskelijakunnasta tietoa omalle ryhmälleen sekä tuo ryhmän ideoita ja kehittämisajatuksia Rasekon toiminnasta opiskelijakunnan tietoon. Tuutoritoiminta Rasekolla on opiskelijoiden toisilleen tarjoamaa vertaistukea ja sillä pyritään edistämään hyvää yhteishenkeä ja hyvinvointia.

Rasekossa toimiva opiskelijakunta osallistuu aktiivisesti toiminnan kehittämiseen ja yhteisten tapahtumien suunnitteluun ja järjestelyihin. Opiskelijakunnan hallitus käsittelee yhteisiä ongelmia, valvoo yhdenvertaista kohtelua ja edistää toimipisteiden välistä yhteistyötä. Opiskelijakunta toimii tarvittaessa linkkinä ylempiin, päättäviin elimiin ja osallistuu opiskelun suunnitteluun. Rasekon opiskelijoiden edustaja nimetään monijäseniseen toimielimeen ammatillisen koulutuksen lain vaatimusten mukaisesti. Monijäseninen toimielin päättää muun muassa opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä määräaikaisesta erottamisesta.

Raseko on jäsenenä Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitossa (SAKU ry), joka järjestää vuosittain urheilu- ja kulttuuritapahtumia opiskelijoille. Rasekossa opiskelijoita kannustetaan ideoimaan ja suunnittelemaan koulun erilaisia tapahtumia yhdessä henkilökunnan kanssa. Raseko järjestää opiskelijoille vuosittain erilaisia hyvinvointipäiviä ja hyvinvointiviikon, jota koordinoi HYMY –tiimi. Osallistuminen Taitaja – ammattitaitokilpailuihin on myös osa oppilaiden osallistavaa toimintaa.

5 Osallisuus ja sen edistäminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut 2023 Osallisuuden edistäjän -oppaan, jossa on tietoa ja työkaluja osallisuuden edistämiseen erilaisissa julkisissa organisaatioissa, seurakunnissa, yrityksissä, kunnissa ja muissa vastaavissa tahoissa.

Ihmisillä, iästä riippumatta, on tarve tulla nähdyiksi ja kuulluiksi. Kaikilla meillä on myös tarve kuulua johonkin joukkoon ja tuntea itsemme osaksi jotain suurempaa. Kun kuulumme johonkin, haluamme myös vaikuttaa oman joukkomme asioihin. Tällöin pääsemme vaikuttamaan itsellemme tärkeiden asioiden edistämiseen. (THL 2023a, 13.) Haluamme vahvistaa Raisiossa toisen asteen opiskelijoiden kohdalla heidän osallisuuttaan itseään koskevien palveluiden järjestämisessä ja olemassa olevien parantamisessa.

Osallisuuden parantamisella on todettu olevan monia eri vaikutuksia. Se edistää opinto- ja työurilla etenemistä, koska nuoren oma tarpeellisuuden tunne kasvaa, vaikutusmahdollisuudet paranevat ja arvostus omaa ja muiden tekemistä kohtaan paranee. Edistämällä osallisuutta saadaan eri yhteiskuntaryhmät kohtaamaan toisiaan ja näin vähennetään yksinäisyyttä, syrjintää ja ennakkoluuloja. Osallisuudella voidaan myös parantaa palveluita, kun palveluiden käyttäjät saadaan osallistumaan kehittämistyöhön. Osallisuus kytkeytyy tiiviisti myös yksilöiden terveyteen ja hyvinvointiin. (THL 2023a,13.)

Kuntalaissa 5:22,23,26:ssä säädetään kuntalaisten osallisuuden edistämisestä ja toteutumisesta. Kuntalaisilla pitää olla mahdollisuus osallistua suunnittelu-, valmistelu-, päätös- ja toimeenpanovaiheisiin, kun kyseessä on palveluita koskeva päätöksenteko. Kunnassa pitää olla erilaisia osallistumisryhmiä, joista yksi on nuorisovaltuusto tai vastaava vaikuttajaryhmä. (Kuntalaki 10.4.2015/410.) Raisiossa toimii nuorisovaltuusto, jonka toimintaa ohjaavat kunnan nuorisotyöntekijä ja yläkoululla toimiva yhteisöpedagogi. Nuorisovaltuusto kokoontuu viisi kertaa syyslukukauden aikana ja kuusi kertaa kevätlukukaudella. (Raision kaupunki 2024e.)

Pelkkä osallistaminen ei riitä täyttämään osallisuuden edistämisen kriteerejä. Osallisuuden edistämiseen tarvitaan monia eri toimia. Kaikki lähtee ylhäältäpäin, pitää olla osallisuutta edistävä hallinto, joka haluaa tuottaa tietoa helposti kaikkien saataville. (THL 2023a, 14–15.) Yksi hyvä esimerkki osallisuuden edistämisestä hallintotasolla on nykyään yleistyvää asukasbudjetointi. Siinä annetaan tietty summa budjetissa käyttöön asukkailla. Ensin asukkaat tekevät ehdotuksia mihin rahaa pitäisi käyttää ja tämän jälkeen ehdotuksista äänestetään. Voittajaehdotukset kaupunki sitoutuu toteuttamaan seuraavan vuoden aikana. Raisiossa vuoden 2024 asukasbudjettirahoista järjestettiin esimerkiksi lapsille ja

nuorille graffitimaalauspaaja ja -kilpailu. Retki Linnanmäen valokarnevaaliin toteutettiin myös asukasbudjetointi rahoilla. Liikuntapalvelut esimerkiksi ehostivat yleisen koripallokentän ja järjestivät puistojumppaa aikuisille. (Raision kaupunki 2024d.)

Hallinnon jälkeen tarvitaan hyviä palveluita, jotka edistävät osaltaan osallisuutta. Ennakoiva ja riittävä sosiaaliturva, työllisyys- ja kuntoutuspalvelut, erilaiset tukipalvelut (vertaistuki, it-tuki, tukihenkilötoiminta jne.) ja kurssit. (THL 2023a, 15.) Nämä kaikki vahvistavat ihmisten osallisuutta ja parantavat voimavaroja olla osallisena.

Jotta osallisuutta saadaan kasvatettua, tarvitaan myös ihmisten omaehtoista toimintaa asian äärellä. Tähän kaupunkien on hyvä varata erilaisia avoimia kohtaamispaikkoja. Asia mikä unohtuu helposti, on näistä palveluista tiedottaminen. (THL 2023a, 15.) Raisiossa toimii avoin kohtaamispaikka Olkkari, joka on hyvinvointialueen ylläpitämä toimipiste. Olkkari sijoittuu ennaltaehkäiseviin sosiaalipalveluihin ja sen tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia. Siellä järjestetään erilaisia tapahtumia, luentoja ja teemapäiviä, jotka ovat kaikille maksuttomia. (Varha 2024.) Kaupungin järjestämiä avoimia kohtaamispaikkoja löytyy useita. Kirjasto, erilaisine tapahtumineen, luo todella luontevan kohtaamispaikan. Erilaiset avoimet liikuntaryhmät, käsityöryhmät ja muut kurssit ja luennot ovat myös luontevia paikkoja kohdata muita ihmisiä.

Osallisuuden kokemus muodostuu ihmisen omista kokemuksista. Kokeeko ihminen itse olevansa osallinen? Tähän osallisuuden kokemukseen vaikuttavat neljä eri asiaa:

- **Osallistuminen.** Onko henkilöllä mahdollisuus osallistua yhteisiin tekemisiin ja vaikuttaa elinympäristöönsä?
- **Kuuluminen.** Kuuluuko henkilö johonkin itsellensä tärkeään ryhmään tai yhteisöön?
- **Merkityksellisyys.** Kokeeko henkilö oman tekemisensä merkitykselliseksi?
- **Hallittavuus.** Onko henkilöllä mahdollisuus tavoitella itselleen tärkeitä asioita?

Näistä osallisuuden kokemuksista tulee osa hyvinvointia. Kokemukset ovat voimavara, josta ihminen saa lisää hyvinvoinnin kokemuksia elämäänsä. (THL 2023a, 27–28.)

Osallisuus liikunnallisissa toiminnoissa edesauttaa terveellisten elämäntapojen omaksumista sekä painonhallintaa. Terveelliset elämäntavat taas auttavat jaksamaan pidempään työelämässä, kohentavat elämänlaatua sekä lisäävät niin fyysistä kuin psyykkistäkin hyvinvointia. Painonhallinnan keinot vähentävät arjen kuormittavuuden tunnetta. Normaalipainossa pysyminen vähentää monien sairauksien riskiä, esimerkkinä näistä mainittakoon toisen asteen diabetes. (STM 2024b.)

5.1 Nuorten osallisuus

Nuorten osallisuutta voidaan pohtia ainakin kahdesta eri näkökulmasta ja kahdella eri vaikuttavuudella: Ovatko nuoret osa kuntien vaikuttamisorganisaatiota vai organisaation ulkopuolella sekä vaikuttavatko nuorten päätökset osana virallista päätöksentekokoneistoa vai eivät. Nuorisovaltuuston asema ja virallisuus osana kunnan organisaatiota riippuu paljolti siitä, kuunnellaanko ja toteutetaanko nuorisotoimesta nousseita ääniä. (Kohonen & Tiala 2002, 69.)

Kuva 4. Osallisuuden portaavat (Suomen Nuorisoseurat ry 2023).

Suomen Nuorisoseurat ry (2023) on luonut hyvän, havainnollistavan kuvan siitä miten osallisuus ilmenee eri portailla oltaessa. Alimpana on osallistumattomuus, jossa aikuiset päättävät asioista ja toimivat ilman, että nuoret pääsevät osallistumaan. Seuraavalla portaalla päästään näennäisosallistumiseen, jossa

nuorilta kysytään asioista, mutta heidän mielipiteitään ei kuunnella. Kolmantena portaana toimii valikoitu osallistuminen. Siinä aikuiset päättävät mihin nuori saa osallistua ja saako hän sanoa mielipiteensä vai ei. Neljäs porras on hiukan positiivisempi. Tässä kohdassa aikuisilla on vielä auktoriteettiasema, mutta nuoret saavat osallistua ja heitä tuetaan siinä. Todellinen osallistuminen löytyy viidenneltä portaalta, jossa aikuiset ja nuoret tekevät yhdessä asioita ja aikuisten auktoriteettiasema on unohdettu. Ylimpänä tasona, eli kuudennella rappusella löytyy kannustettu osallistuminen. Tällöin nuoria koulutetaan osallisuuteen ja heille tarjotaan siihen apua ja tukea. Osallisuus tapahtuu nuorilähtöisesti.

Mielestämme nämä osallisuuden portaat tuovat hyvin esiin sen ajattelumaailman, jota me aikuiset helposti ajattelemme. Saatamme sortua siihen, että pelkästään kysymällä nuorilta he ovat voineet vaikuttaa ja heitä on kuultu. Todellinen osallisuus tarvitsee kuitenkin muutakin toimintaa ympärilleen ja vaatii meiltä aikuisilta sitä, että neuvomme nuoria eteenpäin osallisuuden polulla.

5.1.1 Nuorten osallisuuden kokemukset Raisiossa

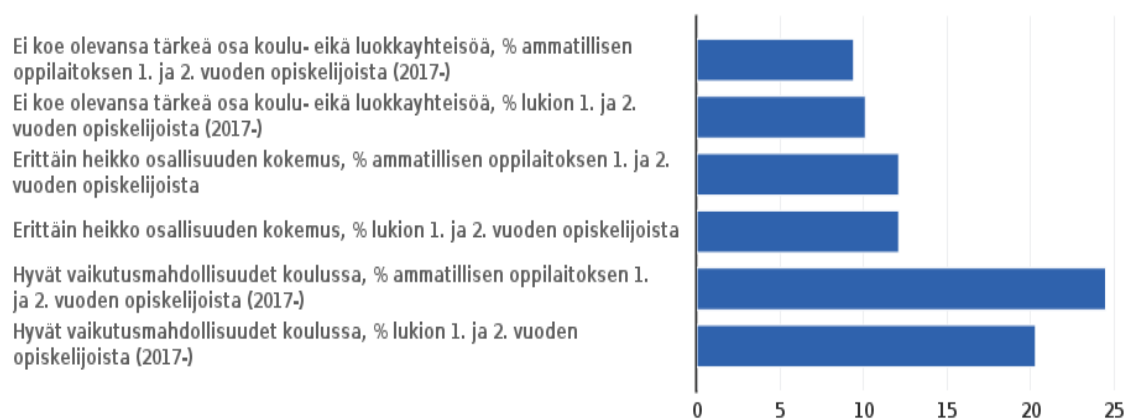
Alla olevasta kuvasta käy ilmi raisiolaisten, 1. ja 2. vuoden ammattikoulun ja lukion opiskelijoiden, kokemuksia osallisuudesta (Sotkanet 2024). Nämä kokemukset ovat koulumaailmasta, mutta koska koulu on iso osa tämän ikäisten nuorten elämää, ovat tulokset suuntaa antavia.

Sekä ammattikoulussa että lukiossa on opiskelijoiden keskuudessa noin 10 %:n joukko nuoria, jotka eivät koe olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Hiukan suuremmalla joukolla on erittäin heikko osallisuuden kokemus. Eron ammattikoululaisten ja lukiolaisten välille tuo vain kolmas kohta, jossa on kysytty nuorten kokemuksista omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa koulussa. Ammattikoululaisista noin 25 % kokee vaikutusmahdollisuutensa hyviksi, kun lukiossa vastaava luku on 20 %. (Sotkanet 2024.)

Tämän kyselyn perusteella voidaan päätellä, että Raisiossa on tämän ikäisten opiskelijoiden keskuudessa 90 %:n suuruinen joukko nuoria, jotka kokevat kuuluvansa koulu- ja luokkayhteisöön. Vaikka tämä on positiivinen asia, ei sovi unohtaa sitä 10 %:n joukkoa, joka ei tunne kuuluvansa yhteisöön. He ovat kuitenkin se joukko, joka on vaarassa syrjäytyä ja jokainen syrjäytynyt nuori on yhteiskunnalle todella kallis. Valtiontalouden tarkastusviraston (2007, 116) tutkimuksen mukaan yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle noin 1,2 miljoonaa euroa.

Vastausten perusteella voisi myös ajatella, että nuorten vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa pitäisi parantaa. Osallisuus liittyy näiden

vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen kiinteänä osana. Jos nuori tuntee olevansa osa koulu-yhteisöä ja tuntee osallisuutta koulupäivien aikana, voisi ajatella, että hän myös helpommin tuntee voivansa vaikuttaa asioihin koulussa.

Kuva 5. Osallisuuden kokemukset toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa (Sotkanet 2024).

Osallistuminen ja sen kautta vaikuttaminen sitoo nuorta toimintaan ja yhteiskuntaan. Osallisuus alkaa mielipiteestä, sen kautta vaikuttamisesta. Oman ajattelun kehittyminen ja ajatusten esittäminen ovat osa aktiivista kansalaista. Aktiivinen kansalainen syntyy ja kehittyy nuoren itsetuntoa vahvistamalla, mikä auttaa taas oman mielipiteen ilmaisussa. Näin osallisuuden tunne ja vastuullisuus asioista lisääntyvät. Tunne vastuusta taas lisää huolenpitoa ja välittämistä yhteiskunnasta. (PLAN 2015.)

5.2 Esimerkkejä nuorten osallisuuden edistämisestä muissa kunnissa

Vaasassa nuorisovaltuusto myöntää avustuksia 13–29-vuotiaiden ryhmien omaehtoiseen toimintaan. Avustusta voi hakea esimerkiksi pienryhmien harrastustoimintaan tai tapahtumaan. Avustusten kautta nuorisovaltuusto haluaa aktivoida nuoria toteuttamaan muun muassa muita nuoria osallistavia tapahtumia. (Vaasan kaupunki 2024.)

Kokkolassa nuorisopalvelut tukevat oppilaskuntien, talokokousten ja nuorisovaltuuston lisäksi nuorten osallisuutta muun muassa nuorten omissa ryhmissä, tapahtumissa ja erilaisten päättäjäkohtaamisten kautta. Kokkola -lehden Nuori Kokkola -sivuille nuori voi kirjoittaa itselleen tärkeästä aiheesta ja tulla näin kuulluksi. Kokkolassa on kehitetty Osallisuuden reitti – osallisuusohjelma, joka kokoaa yhteen olemassa olevat lasten ja nuorten vaikuttamisen ja osallisuuden keinot. Osallisuuden reitti toimii myös lasten ja nuorten osallisuutta ohjaava perustana. Osallisuudenohjelma koostuu

Osallisuuden reitti -asiakirjasta ja -julisteesta sekä osallisuutta käsittelevän verkkosivun kehittämisestä. (Kokkolan kaupunki 2024.)

Rovaniemellä toimiva nuorisovaltuusto on kunnallinen päätöksentekuelin, jossa toimii 35 rovaniemeläistä 13–21-vuotiasta valtuutettua. Toimintakausi on kaksi vuotta. Valtuutetut valitaan vaalein, jotka järjestetään kaikissa yläkouluissa, lukioissa sekä Lapin ammattiopiston toimipisteissä. Nuorisovaltuustolla on omat edustajansa kaupungin lauta- ja johtokunnissa. Nuorisovaltuuston tehtäviä ovat muun muassa vaikuttaa palveluihin siten, että ne soveltuvat ja riittävät nuorille sekä kiinnostavat heitä, edistää ja seurata nuorten asioiden käsittelyä kaupungissa sekä edistää osaltaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lisäksi nuorisovaltuusto järjestää yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa kerran vuodessa nuorisofoorumin sekä nuorisohallituksen ja kaupunginhallituksen yhteisen kokouksen kaksi kertaa vuodessa. (Rovaniemen kaupunki 2024.)

Tavoitteena on Rovaniemen peruskouluissa ja kaikissa oppilaitoksissa toimivat aktiiviset oppilaskunnat sekä vuorovaikutus ja kuuleminen nuoria koskevissa asioissa. Kartoitetaan opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksien ja osallisuuden mahdolliset kehittämistarpeet sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta Ryhdy rovaniemeläiseksi -kampanjoilla. (Rovaniemen kaupunki 2024.)

Tampereella on tehty osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi vuonna 2023 kaupungin osallisuus- ja yhteisöllisyys suunnitelma. Tämä on Tampereen strategiaa tarkentava ohjelma, jossa konkretisoidaan osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyviä strategisia tavoitteita. Suunnitelmassa keskitytään erityisesti osallisuuteen yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseihin. (Tampere 2023, 12.)

Kaupungin osallisuustyössä kohdataan ja kuunnellaan asukkaita arjessa. Esimerkiksi asukkaiden osallistumista arkipäiväisen vuorovaikutuksen kautta muun muassa kouluissa. (Tampere 2023, 13.) Tampereella toimenpiteiden toteutuksen seurannasta vastaa Kamu –tiimi. Tämä on sivistyspalveluiden Hyvinvointi, osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus -tiimin lyhenne. Kamu – tiimi myös tukee ja kannustaa palvelualueiden ja konsernihallinnon osallisuustyötä ja kokoaa yhteen tiedot tehtävistä osallisuustöistä. (Tampere 2023, 22.)

Tampereen osallisuus- ja yhteisöllisyysuunnitelmassa painopisteet ja kehittämistavoitteet on jaettu kolmeen kategoriaan. Painopisteistä yksi on

osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisessa, siinä että asukkailla olisi mahdollisimman monipuoliset ja helpot vaikuttamisen mahdollisuudet ja ne vastaisivat heidän todellisia tarpeitaan. Sekä eri

asukasryhmien, erityisesti hiljaisten ja aliedustettujen ryhmien äänet tulisivat paremmin kuulluksi. Yksi Tampereen pyrkimys on valtavirtaistaa osallisuustyö eli muodostaa kaupungille yhteinen ymmärrys osallisuustyöstä, kehittää henkilöstön osallisuustyön osaamista ja sitoa johto osallisuustyön tukemiseen. (Tampere 2023, 23.) Kehittääkseen käytännön ratkaisuja muutoksen tekemiseen Tampere osallistui Sitra Lab –muutosohjelmaan (Tampereen kaupunki 2023).

5.3 Sitra Lab

Sitra Lab on Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran ohjelma. Se kokoaa yhteen yhteiskunnallisia muutoksentekijöitä ja tukee heitä vaikuttavien kokeilujen toteuttamisessa. Vuosittain käynnistetään 2–4 ohjelmaa, joiden kesto vaihtelee kolmesta kahdeksaan kuukauteen. Ohjelmassa osallistujat oppivat konkreettisista käytännön kokeiluista, jotka toteutetaan arjen toimintaympäristöissä. (Sitra Lab 2022.)

Sitra Lab -muutosohjelmassa oli mukana myös nuorten tiimi, joka kehitti yläkouluille uudenlaista mallia aloitteen tekemiseen, jotta koululaiset voisivat paremmin osallistua koulun päätöksentekoon. Nuoret kysyivät suomalaisilta koululaisilta, että kuinka moni on voinut vaikuttaa johonkin asiaan elämässään tai ympärillään. Kyselyn ohessa heille kerrottiin myös erilaisista vaikuttamisen tavoista nuorisovaltuustosta nettifoorumeihin ja sosiaaliseen mediaan. (Salminen 2023.)

Nuorisotiimistä nousi esiin muun muassa, että harva nuori haluaa kuulua enää puolueeseen tai sitoutua järjestöihin. Tämä koetaan leimaksi, jota nuoret eivät itselleen halua, vaan he haluavat olla lokeroimattomia. Myös yhteiskunnan leima, kuten häiriökäyttäytyminen, päihdetausta tai muu ongelma, voi usein estää halukkaan nuoren osallistumisen. Koetaan myös, ettei tällaisen nuoren mielipiteitä, ideoita tai sanottavaa kuunnella. (Salminen 2023.)

Viime keväänä aloitti Sitra Lab:n nuorten ohjausryhmä. Mila Harras ja Inka Österberg ohjausryhmästä pohtivat, että onko vastuu yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisessa nuorilla? Vai pitäisikö aikuisten saada nuoret tuntemaan osallisuutta, kysellä mielipiteitä ja pyytää nuoria osallistumaan yhteiskuntaa koskeviin keskusteluihin? Harras ja Österberg kokevat, että näennäisosallistaminen on yleistä. Kysytään nuorten mielipidettä, mutta ne eivät kuitenkaan johda mihinkään. Nuorten osallistaminen ja vaikuttaminen ovat aitoja, kun mielipiteet ja näkökulmat huomioidaan ja esityksiä ollaan valmiita muuttamaan niiden perusteella. (Harras & Österberg 2022.)

Nuoret kokevat, että on tärkeää pystyä osallistumaan monipuolisesti, vaikka esimerkiksi kotoa yhdessä tai ystävien kanssa, paikan päällä tai vaikka keskeltä metsää. Sitra Lab:n nuorten ohjausryhmäläisillä on tunne, että nuorten omilla ajatuksilla on oikeasti väliä. Harras ja Österberg uskovat, että useampi nuori voisi kiinnostua yhteiskunnallisiin keskusteluihin osallistumisesta, jos nuorilta haluttaisiin näkemys muuhunkin kuin esimerkiksi nuorisotilojen hankinnoista tai koulujen tapahtumista. Kaikki asiathan lopulta liittyvät kuitenkin nuoriin. Mitä paremmin nuoret on huomioitu, sitä enemmän tapahtuu aktivoitumista. (Harras & Österberg 2022.)

5.3.1 Sitra Lab:n nuoriso-ohjausryhmän vinkit osallistamiseen

Mila Harras ja Inka Österberg ovat koonneet matalan kynnyksen vinkkejä nuorten vaikuttamisen lisäämiseen. Ensimmäiseksi he kehottavat tukemaan kaikenlaisten, eikä vain kympin oppilaiden, osallistumista. Mahdollisimman erilaisilta nuorilta saataisiin nostettua mahdollisimman erilaisia asioita ja näkemyksiä. Toiseksi asiaksi he mainitsevat nuorten mukaan ottamisen jo heti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. On aivan eri asia osallistua toiminnan kehittämiseen, jos on ollut mukana ideoimassa. (Harras & Österberg 2022.)

Harras ja Österberg kehottavat olemaan avoimia nuorten ideoille. Ideat saattavat toisinaan tuntua viltteiltä ja mahdottomilta toteuttaa, mutta nuoren intoa ei tulisi lannistaa ja ideoita lytätä. Aikuisen tulisi perustella nuorelle, miksi ja miksi ei. Nuoria kannattaa mennä kohtaamaan sinne, missä he itse ovat, eikä odottaa heidän tulevan aikuisen luokse. Lisäksi kannattaa tulevaisuuden mielenkiintoa osallistumista ajatellen vahvistaa loppupalautteella. Kannattaa kertoa nuorelle mihin ja miten hänen mielipiteensä vaikutti. Lopuksi Harras ja Österberg kehottavat antamaan nuorille aidon mahdollisuuden osallistua: "Me osaamme yllättää" he julistavat. (Harras & Österberg 2022.)

5.4 Nuorten Akatemia

Nuorten akatemia tarjoaa monenlaista tukea, vinkkejä sekä rahallista apua nuorten kanssa toimijoille. Pyrkimyksenä on edistää nuorten osallisuutta tekemällä yhteistyötä koulujen, oppilaitosten, yhteisöjen sekä yritysten kanssa. Lisäksi Nuorten Akatemia vahvistaa nuorten kanssa työskentelevien aikuisten valmiuksia nuorten kanssa toimimiseen sekä osallisuuden tukemiseen.

Nuorten Akatemiassa luodaan nuorille erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia muun muassa hankkeiden, projektien ja pelipedagogiikan avulla. Nuorten Akatemiassa on läheisiä kontakteja koulumaailmaan sekä nuorten vapaa-ajan

toimintaan. Heidän toimintansa perustana on pyrkiä takaamaan, että kaikilla nuorilla olisi tunne oman elämänsä hallittavuudesta. (Nuorten Akatemia 2024.)

Nuorten Akatemian toiminnan ydin on nuorten osallisuus. Toimintatapa perustuu kohtaamiseen, tavoitteena on, että nuoret kokevat osallisuutta sekä tulevansa kohdatuiksi ja kuulluiksi. Nuorten Akatemiassa koetaan tärkeäksi, että nuoret voivat osallistua heidän omista lähtökohdistaan käsin, riippumatta elämäntilanteesta. Toiminnan tavoitteina ovat ratkaisujen luominen nuorten osallisuuden edistämiseksi muuallakin kuin Suomessa. Käyttää ja kehittää osallisuutta ja osallistumista tukevia uusia, vuorovaikutteisia menetelmiä. Tukea aikuisten valmiuksia ja saavutettavan toiminnan toteutumista. Lisäksi toiminta tavoittelee ekologista kestävyttä ekologisten valintojen sekä luontoon ja ympäristön kestävyteen liittyvien teemojen kautta. (Nuorten Akatemia 2023, 4–5.)

Kohderyhmät Nuorten Akatemiassa on jaoteltavissa kolmeen ryhmään. Päättäjät kunnissa, hyvinvointialueilla ja yrityksissä, opettajat ja ohjaajat kouluissa sekä nuorten parissa toimivat ohjaajat eri järjestöissä. Nuorten Akatemian toiminnalla on omat tavoitteet aikuisille ja nuorille. Aikuisten tulisi nähdä nuoret voimavarana, joiden osallisuutta ja osallistumista omassa yhteisössään tulee edistää erilaisin menetelmin. Nuorten tulisi kokea itsensä merkityksellisenä osana yhteisöä ja saada onnistumisen tunteita osallisuudestaan välittämättä nuoren lähtökohdista. (Nuorten Akatemia 2023, 6.)

5.5 Keinoja osallisuuden lisäämiseksi eli osallistavat menetelmät

Osallisuus on jokaisen nuoren oikeus. Osallisuudella tavoitellaan vastavuoroisuuden oppimista ja yhteenkuuluvuuden tunteen lisäämistä. Osallistavat menetelmät mahdollistavat nuoren aktiivisen toimijan roolin ja näin osallisuuden tunteen. Osallistavat menetelmät lähtevät rakentumaan nuoren ideoista, ajatuksista ja toiveista. (MLL 2019, 4.)

Osallistavat menetelmät voivat olla lähestymistapoja tai varsinaisia keinoja, työkaluja. Osallistavien menetelmien avulla tuetaan nuoren omaa ajattelua ja pyritään vahvistamaan tunnetta omiin asioihin vaikuttamisen mahdollisuuksista. Lähestulkoon kaikkia ryhmätoiminnan perinteisiä toimintakeinoja voidaan käyttää osallistavina menetelminä. (Kiviluoto 2023, 10.)

Osallisuuden edistäminen lähtee siitä, että näemme nuoret toimijoina, jotka ovat oman yhteiskuntansa jäseniä. Nuorilla on oma näkökulma, toiminta- ja ajatteluttavat, jotka poikkeavat mahdollisesti aikuisilla olevista. Tämänkin vuoksi nuorten omat toiveet ja ajatukset ovat edellytys osallistamisen mahdollisuudelle.

Kuulemisen kautta pääsemme oikeasti tarjoamaan osallisuuden mahdollisuutta sekä tarjoamaan oikein kohdennettuja osallisuuden menetelmiä. (MLL 2019, 26.)

Osallistavilla menetelmillä pyritään siihen, että jokainen saa äänensä kuuluville toiminnan jokaisessa eri vaiheessa. Osallistavia menetelmiä käyttämällä pyritään myös madaltamaan osallistumisen kynnystä. Erilaisilla osallistavilla menetelmillä tavoitellaan mahdollisimman laajaa nuorten osallistumisen kenttää. (Sirola-Korhonen & Taipale 2024, 9.)

6 Kehittämistyön eteneminen

Kehittämistehtävänä on osallisuuden lisääminen toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa Raision nuoriso- ja liikuntapalveluiden järjestämissä palveluissa. Raision liikuntapalveluilla ei ole lainkaan yleisesti toisen asteen opiskelijoille suunnattua toimintaa. Vain kutsuntaikäisille on oma Fit to Army –toiminta.

Saatuamme työelämästä tilauksen tällaiselle opinnäytetyölle, ensimmäinen askel oli pitää yhteinen palaveri työnantajan edustajien kanssa. Heidän kanssaan sovimme suuntalinjoista ja siitä, että tarkempi rajaaminen jää meille opiskelijoille tehtäväksi.

6.1 Materiaaliin tutustuminen ja lähteiden etsintä

Kehittämistyön prosessi alkoi muiden kuntien ja kaupunkien osallisuutta lisääviin toimiin tutustumalla. Joillakin kunnilla, esimerkiksi Tampereella, on tehty ihan erillisiä osallisuus- ja yhteisöllisyysuunnitelmia (Tampereen kaupunki 2024).

Muilta kunnilta ja kaupungeilta saatavat ideat ja mallit osallisuutta tukevasta toiminnasta otettiin käsittelyyn. Tieto- ja teoriaperusta osallisuuden tarpeellisuudesta, vaikuttavuudesta sekä toiminnasta haettiin erilaisista lähteistä. Tutustuimme huolellisesti ja monipuolisesti eri tietokantoihin sekä lähdemateriaaleihin ja muodostimme vahvan teoreettisen pohjan osallisuudesta ja sen vaikuttavuudesta ihmisen elämän mielekkyyden kokemukseen.

Keräsimme ajantasaisen tiedon taustoittavilla haastatteluilla Raision kaupungin tämän hetken nuoriso- ja liikuntapalveluiden tarjonnasta ja varsinkin sen epäkohdista.

6.2 Aiheen rajaaminen

Kun puhuimme ensimmäisiä kertoja työntilaaajan edustajien kanssa, oli ajatuksena tehdä osallisuutta lisäävä malli ja testata sen toimivuutta liikuntasuunnittelijoiden ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Testaamisen jälkeen olisi pitänyt tehdä vielä mahdolliset muutokset ja vasta sitten luovuttaa valmis työ tilaajalle. Opinnäytetyön tilaajat olivat kuitenkin antaneet meille luvan aiheen rajaamiseen sen perusteella mitä opinnäytetyöhön varatut tunnit olisivat, joten jätimme tarkat suunnitelmat vielä tässä kohdassa auki.

Meillä oli sovittuna palaveri ohjaavan opettajan kanssa ja kun esittelimme ideaamme, tulimme yhdessä siihen tulokseen, että aihetta pitää rajata vielä

melko paljon. Tässä kohdassa pohdimme rajaamista paljon ja monelta eri kantilta. Kuinka saisimme jonkin konkreettisen tuotoksen työn tilaajalle, koska sitä meiltä oli pyydetty. Kuitenkin niissä rajoissa mitä opinnäytetyön tekemiseen on varattu aikaa ja niin että työ ei jää kesken.

Päädyimme suunnitelmaan, jossa teemme osallisuussuunnitelman Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluille, toisen asteen opiskelijoiden osallisuuden lisäämiseksi. Pohjana tälle suunnitelmalle käytettäisiin eri kuntien ja kaupunkien vastaavia suunnitelmia. Pitäisimme myös liikunta- ja nuorisopalveluiden henkilökunnalle osallistavan iltapäivän aiheen tiimoilta saadaksemme heiltä kaikilta ideoita osallisuussuunnitelmaa varten. Tämä osallisuussuunnitelma olisi tilaajalle palautettavassa muodossa ja tämän suunnitelman tekemisestä kirjoittaisimme raportin.

Kuva 6. Opinnäytetyön aikataulutus.

Teimme työn etenemistä helpottavan ja havainnollistavan aikataulutuksen jo melko alkuvaiheessa. Näin olisi helpompaa hahmottaa ajan kulumisen sekä mitä piti milloinkin saada valmiiksi. Työntekijöille järjestettävää kehittämisspäivää emme tässä kohdassa voineet aikatauluttaa, koska emme tieneet milloin se käy työnantajan edustajille ja miten saisimme omat aikataulumme järjestymään.

6.3 Kehittämispäivä

Saimme työnantajan edustajien kanssa sovittua kehittämispäivän aikataulun ja päivämääräksi valikoitui 28.2.2025. Mietimme erilaisia keinoja osallistaa työntekijöitä opinnäytetyömme aiheen tiimoilta ja toisaalta samalla piti myös kertoa selkeästi mitä työmme koskee ja mihin tarvitsemme heidän apuaan. Kehittämispäivässä olivat paikalla liikuntasuunnittelijat, nuorisotyöntekijät, yksi työntekijä nuorten työpajalta, nuorisopuolen esihenkilö ja koko liikunta- ja nuorisopalveluiden esihenkilö.

Aikaa tähän osallistavaan työhön oli meille varattuna kaksi tuntia ja halusimme käyttää ajan tehokkaasti. Päädyimme tekemään Power Point -esityksen (Liite 2), jossa käymme tiiviisti läpi osallisuutta käsitteenä ja kouluterveyskyselytutkimuksen tuloksia osallisuuden tuntemuksista toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa.

Ennen kuin aloitimme käymään aihetta tarkemmin läpi, halusimme osallistaa koko porukan ja teetimme heillä kyselyn Mentimeterillä. Kysyimme: ”Mitä osallisuus mielestäsi on?” Seuraavassa kuvassa näemme koko porukan vastaukset aiheeseen.

Kuva 7. Kehittämispäivän Mentimeter kysely.

Kuva näyttää myös liikunta- ja nuorisopalveluiden henkilökunnan käsityksen osallisuudesta olevan monilta osin vaikuttamista, sitä että pääsee vaikuttamaan

yhteisiin asioihin, tulee huomioiduksi ja kuulluksi. Tästä oli hyvä siirtyä käymään läpi tiivistetty tietoisku osallisuudesta.

Osallisuus -tietoiskun jälkeen kävimme läpi kuusi eri rastipistettä (Liite 3) ja sen mitä kysymyksillä haemme. Jokainen kävisi kaikilla kuudella pisteellä ja kirjoittaisi oman näkemyksensä kyseiseen aiheeseen. Ohjeena oli myös, ettei kaverin kanssa saa kirjoittaa samaa vastausta. Näin saisimme mahdollisimman monenlaisia vastauksia aiheisiin. Rastipisteiden vastauksia käsittelemme erillisen alaotsikon alla.

Lopuksi kävimme vielä läpi kouluterveyskyselyn tuloksia ammattikoulun ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden vastausten perusteella (Kuva 5). Tätä kouluterveyskyselyä olemme käsitelleet jo opinnäytetyömme sivuilla 24–25.

6.3.1 Kehittämispäivän rastipisteiden vastaukset

Meillä oli kuusi eri rastipistettä, joista jokaisella oli yksi kysymys. Käsittelemme jokaista rastipistettä yksitellen ja teemme jokaisesta yhteenvedon. Kaikkien vastaukset sellaisina, miten osallistujat ne kirjoittivat, löytyvät liitteenä. (Liite 3.) Kehittämispäivässä jokainen kiersi rastipisteet haluamassaan järjestyksessä ja näin ollen kysymykset ja vastaukset ovat tässäkin satunnaisessa järjestyksessä.

Minkä koet suurimmaksi syyksi siihen, ettei työnne näy tällä hetkellä toisella asteella?

Tässä asiassa kaikki vastaajat olivat melko samaa mieltä. Liikunta- ja nuorisopalveluissa ei ole entuudestaan olevia toimintatapoja tehdä yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa ja tällä hetkellä yhteistyö on vasta kehittelyasteella. Monessa vastuksessa tuotiin esiin myös resurssointi, sekä työntekijöiden että rahojen suhteen.

Miten mielestäsi nuorisovaltuusto voitaisiin ottaa mukaan yhteistyöhön osallisuuden lisäämiseksi?

Nuorisovaltuuston pitäisi olla linkki päättäjien ja ”normi” nuorison välissä. Heidän olisi hyvä olla mukana erilaisten tapahtumien ja tempausten suunnittelussa ja toteutuksessa. Nuorisovaltuusto voisi kysellä muilta nuorilta mielipiteitä asioista ja tuoda niitä päättäjien tietoisuuteen. Esiin nousi myös idea siitä, että nuorisovaltuustosta koottaisiin nuorten liikuntaraati.

Kaivattaisiinko Raisioon vertaistukiryhmiä? Jos, niin minkä otsikon alle sen laittaisit?

Tämän kysymyksen vastukset laitamme kaikki tähän, koska niitä ei voi tiivistää. Tämä kysymys liittyi nimenomaan siihen, että jääkö joku ryhmä täysin huomiotta tällä hetkellä ja keihin pitäisi ehkä panostaa enemmän.

- Peliongelmaisten nuorten ryhmä
- Vihanhallintaryhmä
- Sateenkaariryhmä
- Tunnetaidot
- Matkalla inttiin
- Muualta muuttaneet
- ”Sateenkaarevat nuoret”
- ”Nepsyt/ Nepsynuoret”
- Yksinäisyys, millä nimellä?

Miten lisäisit toisen asteen kanssa tehtävää yhteistyötä?

Tässä kysymyksessä oli paljon hajontaa. Oikeastaan jokainen vastaus oli erilainen ja saimme todella hyviä ideoita osallisuussuunnitelmaamme. Päällimmäinen ajatus vastauksissa oli kuitenkin yhdessä ideoiminen ja yhdessä tekeminen. Eli oppilaitokset mukaan ja tehdään yhdessä. Yhdessä vastauksessa luki hienosti, että meillä on yhteinen tahtotila yhteistyön lisäämiseksi.

Kuvaile miten koet nuorten hyvinvoinnin Raisiossa?

Esiin nousi hyvin vahvasti polarisaatio. Se, että ne kenellä menee hyvin, menee todella hyvin ja ne kenellä menee huonosti, menee todella huonosti. Rikokset ovat lisääntyneet, pahoinpitelyt ja ryöstely. Muuttunut päihteidenkäyttö nostettiin esiin: nykyään nuoret eivät juo itseään humalaan, niin paljon kuin ennen, mutta tilalle on tullut vapettaminen (sähkökupakka) ja kannabiksen polttaminen.

Mitä liikuntamahdollisuuksia Raisiosta puuttuu? Vai puuttuuko?

Tässä kysymyksessä vahvimmin nousi esiin nuorten löytäminen liikuntapaikoille. Se, että kaikki eivät halua kuulua seuraan tai urheilla tavoitteellisesti. Miten heidät saataisiin innostumaan liikunnasta ja löytämään liikuntaneuvonnan pariin.

7 Kehittämistyön tuotos eli osallisuussuunnitelma

Kehittämistyön tuotoksena syntyi osallisuussuunnitelma (Liite 4), jolla lisätään toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa.

Opinnäytetyön tuloksena teimme osallisuussuunnitelman, jonka avulla lisätään erityisesti toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta. Tämä osallisuuden lisääminen parantaa heidän yhteiskuntaankuuluvuuden tunnettaan ja ehkäisee syrjäytymistä. Kun nuoret saadaan tuntemaan osallisuutta ja näin he eivät syrjäydy niin helposti, se säästää kunnan verorahoja. Rahaa ei tarvitse käyttää niin paljon korjaavan työhön, kun tehdään ennaltaehkäisevää työtä.

Osallisuussuunnitelman pohjana toimi kehittämispäivästä saadut ideat ja ajatukset. Näiden ajatusten perusteella loimme osallisuussuunnitelman, jonka on kuitenkin tarkoitus muokkautua pikkuhiljaa, kun työntekijät saavat sen kommentoitavakseen ja testattavakseen. Kommentointikierrokselle osallisuussuunnitelma lähti maaliskuun lopussa 2025, saimme kuitenkin vain muutamia kommentteja työhömmе. Otimme nämä harvat kommentit kuitenkin sitäkin arvokkaampina ja kehitimme osallisuussuunnitelmaa niiden perusteella.

Meidän tarkoituksemme oli kuitenkin nimenomaan tehdä ensimmäinen versio ja perustella raportissamme sen tarpeellisuus, jotta suunnitelma otetaan käytäntöön mukaan ja sen toimivuudesta keskusteltaisiin työpaikalla vuosittain. Ylemmältä esihenkilöltä saimme kommentin, että suunnitelman ympärille olisi hyvä luoda vuosikello, jonka mukaan suunnitelmassa edetään. Otimme tämän todella hyvänä ehdotuksena vastaan ja kirjasimme asian suunnitelmaan.

7.1 Osallisuussuunnitelman tulevaisuus

Tarkoitus oli alun perinkin tehdä ensimmäinen versio Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluille siitä, miten toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta lisättäisiin. Saimme suunnitelman tehtyä lähdemateriaaleja hyväksikäyttäen sekä työntekijöiden ja esihenkilöiden ideoita ja ajatuksia kuunnellen.

Valmis osallisuussuunnitelma on kehitettäväksi tarkoitettu ja kehitystyötä on tarkoitus jatkaa Raision liikunta- ja nuorisopalveluissa. Ylemmän esihenkilön ajatuksia mukaillen ehdotamme, että osallisuussuunnitelma liitettäisiin mukaan toimintasuunnitelmiin. Toimintasuunnitelmat tehdään aina vuodeksi kerrallaan, joten osallisuuden lisääminen tulisi automaattisesti osaksi toimintaa. Osallisuus voitaisiin nostaa jokavuotisen toiminnan ja suunnitelman keskiöön tarkasti

kalenteroituna. Liikunta- ja nuorisopalvelut vastaisivat omilta osiltaan suunnitelman päivittämisestä.

Jalkautuminen oppilaitoksiin ja osallistuminen kouluyhteistyöhön kannattaisi ottaa osaksi vuosittaista suunnitelmaa. Esimerkiksi osallistuminen Rasekon Hymy –tiimiin voisi olla hyvä väylä tulla tunnetuksi opiskelijoille. Tämän jälkeen opiskelijoiden osallistuminen liikunta- ja nuorisopalveluiden omiin tapahtumiin voisi olla helpompaa ja luontevampaa. Oppilaiden osallistuminen voisi tapahtua matalammalla kynnyksellä, koska aikuiset olisivat jo tuttuja, oltuaan koulussa näkyvillä. Esimerkiksi ”Sun hyvä tauko” -tapahtuman voisi järjestää, vaikka syksyllä sekä keväällä. Matalan kynnyksen kohtaamisia tulisi suosia sekä toiminnallisia osallistumispisteitä. Liikkuva opiskelutoiminta ja koulupäivien taukojummat olisivat tästä matalan kynnyksen toiminnasta hyviä esimerkkejä.

Uusien osallisuutta tukevien tukimuotojen etsiminen ja testaaminen kannattaisi aloittaa oppilaitoksissa. Oppilaitos ympäristö on oppilaille tuttu ja turvallinen, joten osallistumisen kynnyks voisi olla matalampi kokeilla jotakin asiaa ensimmäisen kerran. Rasion kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden työntekijöiden sekä heidän toimintansa tullessa tutuiksi, on nuoren mutkattomampaa osallistua suoraan heidän omaan toimintaansa vapaa-ajalla.

Meidän opinnäytetyömme aikataulut ei enää antanut periksi ryhtyä seuraavaan kehittämistyön vaiheeseen, joka olisi suunnitelman testaaminen ja sen pohjalta suunnitelman muokkaaminen. Tämä testaaminen jää työntekijöiden tehtäväksi.

Jos osallisuussuunnitelmaa haluttaisiin laajentaa ja kehittää vielä lisää, pohdimme että työnantajan kannattaisi ottaa yhteyttä Turun ammattikorkeakouluun ja tehdä yhteistyötä seuraavien opinnäytetyön tekijöiden kanssa. Nämä uudet kehitystyön tekijät voisivat viedä osallisuussuunnitelman testattavaksi työntekijöille, kerätä heiltä parannusehdotuksia ja muokata suunnitelmasta vielä kattavamman.

8 Kehittämistyön arviointi

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä, jonka tavoitteena oli edistää toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa. Kehittämistyön lähtökohtana oli Raision kaupungissa tunnistettu tarve osallisuuden edistämiseksi toisen asteen opiskelijoiden parissa. Kaupungilla ei ollut toisen asteen opiskelijoiden osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria, joten kehitystyö lähti lähes nollost.

Opinnäytetyöprosessin lähtökohtana oli laajaan teoriaan pintapuolinen tutustuminen, jonka myötä huomasimme rajaamisen ehdottoman tärkeyden. Onnistuimme heti tekemään tarpeeksi radikaalin rajauksen, jotta kehittämistyön päämäärä pysyi selkeänä ja mahdollisena toteuttaa annetuissa puitteissa. Näin radikaali rajaaminen tuntui kuitenkin alussa hämmentävältä. Pohdimme, että jätämmekö tällä tavoin opinnäytetyömme ulkopuolelle liian laajan alueen. Heti toteutettu, tehokas rajaaminen oli kuitenkin avain aiheessa pysymiseen. Näin ollen myös oikein kohdistettu teoreettinen osuus oli helpompaa. Kehittämistyön alun tavoitteena oli tunnistaa osallisuuden esteitä ja mahdollisuuksia sekä luoda konkreettisia ratkaisuja, joilla tuetaan osallistujien aktiivista roolia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Työn suunnittelu perustui ajankohtaiseen, Suomessa tehtyyn tutkimustietoon sekä osallisuuden vaikutuksesta hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn sekä niiden teoreettisiin näkökulmiin. Käytännön suunnittelu tehtiin kohderyhmän parissa työskentelevien liikunta- ja nuorisopalveluiden työntekijöiden kanssa erikseen järjestetyillä kehittämispäivillä. Työssä hyödynnettiin osallistavia menetelmiä ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Kehittämisprosessin aikana syntyi paljon erilaisia mietteitä nykypäivän osallisuutta tukevasta kulttuurista. Materiaalia aiheesta löytyy paljon, mutta suurin osa tuntui olevan teoreettista. Molemmilla meillä oli vankka teoreettinen pohja osallisuuden periaatteista, sen liittymisestä syrjäytymisen ehkäisyyn sekä nyky-yhteiskunnan tavoitteellisiin arvoihin. Osallisuus ja osallistaminen, ovat olleet ja ovat, osa meidän molempien työnkuvaa. Toisella meistä oli lisäksi kokemusta toisen asteen nuorten osallisuuden tukemisen haasteista.

Opinnäytetyöprosessin aikana pidimme tärkeänä osana, eettisen pohdinnan mukana kulkemisen, varsinkin teorialähteitä valittaessa. Muiden kuntien ja kaupunkien osallisuussuunnitelmia valitessamme huomasimme niiden olevan vielä kehitysajattelun asteella. Monissa julkaisuissa kirjoitettiin siitä, mitä tulisi tehdä osallisuuden parantamiseksi, mutta harvassa kerrottiin mitä oli jo tehty ja oliko sillä saavutettu mitään. Tästä tuli ristiriitainen tunne siitä, että toteutettiin

osallisuutta tukevaa toimintaa kokonaisvaltaisesti vai oliko suuri osa vain sanahelinää?

Opinnäytetyöprosessin aikana ilmenneet haasteet olivat suhteellisen helposti tunnistettavissa. Suurimmaksi haasteeksi koimme heti alussa opinnäytetyön koon eli aiheitamme oli rajattava ja kavennettava todella paljon. Lisäksi koimme laajan ja kohtuullisen sekalaisen teoreettisen tietoperustan haasteelliseksi, sillä sen läpi kahlailu oli melkoisen työlästä. Tällä tavoin kuitenkin meidän tiedonhaun prosessimme kehittyi ja tiedonhakutaitomme karttuivat. Lisäksi tarjolla olevan tiedon seulonta ja sen kriittinen tarkastelu kehittyivät.

Konkreettisenä tuotoksena teimme Raision kaupungille osallisuussuunnitelman liikunta- ja nuorisopalveluiden käytettäväksi ja jatkojalostettavaksi. Tavoitteena sillä oli vahvistaa yksilöiden kokemusta kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista arjessa. Suunnitelmaan sisällytetyt toimet, ehdotukset ja ajatukset olivat kaikki uusia ja osallisuutta vahvasti tukevia. Onnistuimme konkreettisen tuotoksen teossa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyömme vastaa toimeksiantajamme kanssa sovittuihin tavoitteisiin ja pysyi tarkoin rajattujen raamien sisällä. Opinnäytetyömme tuo lisäarvoa Raision kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa tehtävälle nuorisotyölle. Työmme vahvuutena on käytännönläheisyys, osallisuuden teeman syvälinen tarkastelu sekä kehittämistyön tavoitteellinen toteutus.

8.1 Toimeksiantajan palaute

Toimeksiantajan palautetta meille antoivat sekä liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja että nuorisotyönkoordinaattori. Nuorisotyönkoordinaattori on nuorisotyöntekijöiden lähiesihenkilö ja vastaa nuorisopalveluiden toiminnasta ja sen kehittämisestä kokonaisuudessaan. Liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja toimii liikuntasuunnittelijoiden lähiesihenkilönä ja nuorisopalveluiden puolella hän on ylempi esihenkilö.

Molemmat esihenkilöt toivat esiin sen, että osallisuusmallin pilotointi jäi rajauksen vuoksi tekemättä. He kuitenkin ymmärsivät ajan rajallisuuden ja kiittelivät hyvin tehdystä pohjatyöstä. ”Varsinaisen pilotoinnin puuttuessa, meillä ei vielä ole yhteistä kokemusta nuorten osallisuudesta Raisiossa” (Liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja 2025). Nuorisotyönkoordinaattori toi myös esiin sen, että olisi kaivannut uusia viestinnän keinoja osallisuuden mahdollisuuden tarjoamiseksi.

Osallisuussuunnitelman hyödynnettävyys jäi pilotoinnin puutteen vuoksi vielä tyydyttävälle tasolle. Nuorisotyönkoordinaattori totesi kuitenkin positiiviseen

sävyyn, että jostakin on aloitettava ja että ilman tätä suunnitelmaa meillä ei olisi mitään mistä aloittaa työtä osallisuuden lisäämiseksi.

8.2 Oman oppimisemme reflektointi

Ammatillisuutemme kehittyi monimuotoisesti, kun tutustuimme todella laajasti osallisuuden eri kulmiin löytääksemme opinnäytetyömme kannalta merkittävät seikat. Osallisuutta ei voi kategorioida mihinkään yhteen lokeroon, vaan sen eri osa-alueet levittäytyvät laajasti kaikkialle. Yleisesti tunnustettuna osallisuuden käsite on moniselitteinen ja laaja-alainen sekä osallisuuden tunne yksilöllisesti koettu. Osallisuuden vaikutus ihmisen hyvinvointiin sekä elämän mielekkyyden kokemiseen on tunneperäinen, mutta yleisesti katsottuna vaikutus on kuitenkin kiistaton.

Syväluotaava tutustuminen osallisuuteen sekä osallistamiseen ovat kasvattaneet ammattiosaamistamme todella paljon, mutta myös ymmärrystämme osallisuuden merkityksestä. Osallisuus lisää kokonaisvaltaisesti ihmisen hyvinvointia, yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä yhteiskunnallisen tasa-arvon kokemusta. Tunne siitä, että voi aidosti vaikuttaa omiin asioihin on motivoiva ja eteenpäin vievä voima. Tämä on mielestämme tärkeä oppi työskennellessämme sosionomeina. Sosionomin työtöteessä on suuressa roolissa asiakkaan osallisuuden kokemuksen tavoittaminen. Asiakkaan hyvinvoinnin lisääminen elämänhallinnan sekä vaikuttamisen mahdollisuuden kautta on yksi keskeisistä taidoista sosiaaliialla.

Opinnäytetyötä tehdessämme opimme paljon siitä, miten ja minkälaisilla keinoilla tukea osallisuutta sekä osallistumista. Avoin viestintä, luottamuksen rakentaminen sekä toiselle tilan antaminen ovat hyviä keinoja tukea toisen osallisuuden tunteen syntymistä. Hyvin tärkeää sosionomin työssä on omien ennakkokäsitysten purkaminen, joka saattaa olla hyvinkin paljon esteenä asiakkaan osallisuuden kokemukselle. Ennakkokäsityksiä luodaan helposti muun muassa mielenterveys- ja päihdeongelmaisista sekä erilaisen etnisen taustan vuoksi. Huomasimme, että esteitä osallisuudelle voi olla hyvinkin paljon. Niitä voivat olla esimerkiksi kiire, resurssipula, asenteet ja byrokratia. Opimme osallistumista tukevien keinojen lisäksi myös keinoja ylittää näitä esteitä.

Opinnäytetyömme käsitteli yhtä erityisen haavoittuvassa asemassa olevaa ryhmää eli nuoria. Ymmärryksemme siitä, miksi tämän ryhmän osallisuuden tukeminen on äärimmäisen tärkeää, kasvoi huimasti. Nuorilla on usein tuoreita ja erilaisia näkemyksiä asioista, joita aikuiset eivät välttämättä ole edes huomanneet tai tulleet ajatelleeksi. Tämän päivän nuoret ovat niitä, jotka elävät tulevaisuuden maailmassa. Nuorten osallistuminen päätöstentekoon johtaa

oikeudenmukaisempiin sekä kestävämpiin ratkaisuihin. Heidän osallisuutensa tänä päivänä auttaa rakentamaan huomisen yhteiskuntaa juuri heille sopivammaksi. Osallisuus kasvattaa itsetuntoa ja on näin osa syrjäytymistä ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä.

Kykymme kohdata, ymmärtää sekä toteuttaa ihmisarvoa kunnioittavaa työtä on kasvanut. Ymmärrämme nuorten todellisen arvon tulevaisuuden rakentajina entistä vahvemmin. Osaamme tukea ja käyttää työkaluina osallisuuden syntymistä vahvistavaa toimintaa ja toimia. Opimme paljon myös teorioiden ja tutkitun tiedon hyödyntämisestä omassa työssämme. Ymmärryksemme kehittämistyön tärkeydestä ja suuresta merkityksestä tulevaisuuden toiminnalle avautuivat uudella tasolla. Opinnäytetyömme on siis vastannut kokonaisuudessaan sosionomin ammatillisuuden kehittymiseen äärimmäisen hyvin.

Lähteet

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Werner Söderström osakeyhtiö.

Harras, M. & Österberg, I. 2022. Sitra Lab. 5 + 1 vinkkiä nuorilta aikuisille: Nuoret vaikuttavat, kun osallisuus on oikeaa. Viitattu 29.3.2025.
<https://www.sitra.fi/blogit/5-1-vinkkia-aikuiselle-nuoret-vaikuttavat-kun-osallisuus-on-oikeaa/>

Kiviluoto, L. 2023. Kohti osallistavaa liikunnanohjausta. Kehittämisorjanteja 3/2023. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Helsinki: MultiPrint.

Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus: Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Helsinki: Sisäasiainministeriö: Suomen kuntaliitto.

Kokkolan kaupunki 2024. Osallisuuden reitti. Lasten ja nuorten osallisuusohjelma. Viitattu 5.11.2024
<https://www.kokkola.fi/tiedostot/osallisuuden-reitti-2/>

Kuntalaki 10.4.2015/490.

Liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja 2025. Sähköposti Karoliina Sulavuorelle 30.4.2025.

Liikuntalaki 10.04.2015/390.

MLL 2019. Osallisuuden avaimet. Menetelmiä osallisuuteen ja kuulemiseen. MLL Kaakkois-suomen piiri. Viitattu 14.1.2025.
https://bin.yhdistysavain.fi/1562654/ZjCW1DvXsCG1OIfRf92m0UWNJN/MLL_Kaakko_osallisuuden_avaimet_2019.pdf

Nuorisoala 2023. Näin nuoren hyvinvointia mitataan. Viitattu 14.1.2024.
<https://nuorisoala.fi/miten-maaritella-nuoren-hyvinvointi-asettaa-sille-tavoitteet-ja-mittarit/>

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisotyönkoordinaattori 2024. Sähköposti Karoliina Sulavuorelle 24.10.2024.

Nuorten akatemia 2023. Vuorovaikutusta, digitaalisia menetelmiä ja kansainvälistymistä. Nuorten Akatemian strategia 2023. Viitattu 29.3.2025.
<https://nuortenakatemia.fi/wp-content/uploads/2023/12/Strategian-tiivistelma-2023.pdf>

Nuorten akatemia 2024. Mikä on nuorten akatemia? Viitattu 29.3.2025
<https://nuortenakatemia.fi/nuorten-akatemia/mika-on-nuorten-akatemia/>

Plan 2015. Osallistava koulu, aktiivinen maailmankansalainen. Näkökulmia osallisuuteen ja globaalikasvatukseen koulu yhteisössä. Viitattu 30.1.2025.
<https://plan.fi/osallistavakoulu/>

Raision kaupunki 2024a. Organisaatorakenne. Viitattu 5.11.2024.
<https://raisio.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/organisaatio/organisaatorakenne>

Raision kaupunki 2024b. Raision kaupungin strategia. Viitattu 5.11.2024.
<https://raisio.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/talous-strategia-ja-asiakirjat/strategiat-ja-ohjelmat/raisio-kaupungin>

Raision kaupunki 2024c. Lukion esittely. Viitattu 5.11.2024.
<https://raisio.fi/fi/koulutus-ja-varhaiskasvatus/raisio-lukio/lukion-esittely>

Raision kaupunki 2024d. Asukasbudjetti. Viitattu 5.11.2024.
<https://raisio.fi/fi/asukasbudjetti>

Raision kaupunki 2024e. Nuorisovaltuusto. Viitattu 5.11.2024.
<https://raisio.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/osallistu-ja-vaikuta/vaikuttajaryhmat/nuorisovaltuusto>

Raision lukio 2025. Viitattu 3.2.2025. <https://www.raisionlukio.fi/>

Raseko 2024. Viitattu 5.11.2024. <https://www.raseko.fi/raseko/>

Rovaniemen kaupunki 2024. Viitattu 5.11.2024.
<https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=f4a09790-beab-481a-beb6-15a8682eb469>

Salminen, E. 2023. Sitra Lab. Nuoret haluavat osallistua kevyesti ja lokeroista vapaina. Viitattu 29.3.2025. <https://www.sitra.fi/artikkelit/nuoret-haluavat-osallistua-kevyesti-ja-lokeroista-vapaina/>

Sirola-Korhonen, K. & Taipale, T. 2024. Osallistavat menetelmät, vinkkejä ja virikkeitä kouluttajalle. Helsinki: Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry.

Sitra Lab 2022. Mistä on kyse. Viitattu 29.3.2025.
<https://www.sitra.fi/aiheet/sitra-lab/#mika-sitra-lab-1>

Sotkanet 2024. Viitattu 5.11.2024.
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/kaavio?indicator=sza0LI83tNY1NA6NN7E2zDIFMq1101lhYpHxJgA=®ion=szYJAwA=&year=sy5ztTbS0zUEAA==&gender=m:f;t&t=bar>

STM 2024a. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Viitattu 5.11.2024.
<https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy>

STM 2024b. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kannattaa. Viitattu 10.11.2024. <https://stm.fi/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen-kannattaa>

Suomen Nuorisoseurat ry 2023. Nuorisoseurojen osallisuudenportaavat. Viitattu 24.3.2025. <https://nuorisoseurat.kuvat.fi/kuvat/Julkaisut/>

Tampere 2023. Viitattu 29.3.2025.
<https://www.tampere.fi/sites/default/files/2023-11/Osallisuus-%20ja%20yhteis%C3%B6llisyysuunnitelma%20FIN%20taitettu.pdf>

Tampereen kaupunki 2024. Viitattu 5.11.2024. <https://www.tampere.fi/osallistu-ja-vaikuta/osallisuustyö-tampereella/osallisuus-ja-yhteisöllisyysuunnitelma>

THL 2023a. Osallisuuden edistäjän opas. Viitattu 5.11.2024.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2023b. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 22.3.2025.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy#neet>

THL 2024. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 22.3.2025. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Vaasan kaupunki 2024. Viitattu 5.11.2024.
<https://www.vaasa.fi/ajankohtaista/hei-nuoret-nyt-on-jaossa-rahaa-tapahtumiin-ja-projekteihin/>

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 21.3.2025. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/07/03142740/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy-146-2007.pdf>

Varha 2024. Viitattu 5.11.2024.
<https://www.varha.fi/fi/asiointikanavat/kohtaamispaikka-olkkari-raisio-rusko-ja-naantali>

Rasekon osallisuussuunnitelma

Laatija: Reijo Rantanen
Muokkaaja: Terhi Alatalo
Versio 3.0
Maria Taipale 28.2.2024

Opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa

Opiskelijoiden osallistamisen tavoitteena on lain (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 106 §) mukainen opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen, kuten

- opiskelijoiden mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen,
- opiskelijoiden mahdollisuus vaikuttaa opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen,
- hyvinvoivan ja turvallisen toimintaympäristön rakentaminen,
- opiskelijoiden kannustaminen omien ideoiden kehittämiseen ja yhteistyöhön,
- opiskelijoiden monipuolisen osaamisen esille tuominen ja
- opiskelijoiden oman aktiivisen toiminnan kehittäminen.

Opiskelijat ovat Raseko-yhteisön ydin ja heille mahdollistetaan aktiivinen osallistuminen oppilaitoksen toimintaan. Tasa-arvoinen kohtelu kampuksella eri toimipisteissä ja ryhmissä on kaiken kehittämisen pohja. Opiskelijat voivat antaa palautetta Rasekon toiminnasta jatkuvasti. Opiskelijat otetaan mukaan kuulemalla heitä keskeisesti opiskelijan arkeen kuuluvissa asioissa, kuten lukujärjestysten laadinnassa, valinnaisuuden suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä tarjoamalla monimuotoisempia opiskelijajärjestelyjä.

Opiskelijoilta myös kerätään palautetta amispalautteen muodossa opintojen alussa ja lopussa. Lisäksi Raseko voi toteuttaa tarvittaessa opiskelijoilleen lisäkyselyitä, jos ne nähdään tarpeellisiksi. Opiskelijoita pyydetään vastaamaan myös erilaisiin valtakunnallisiin kyselyihin, kuten kouluterveyskysely ja amisbarometri. Näiden kyselyjen tulokset saadaan käyttöön Rasekon osalta ja myös koko valtakunnan tasoisina. Näin saadaan vertailutietoa muihin vastaaviin oppilaitoksiin nähden sekä tietoa Rasekon opiskelijoiden asioiden kehityksestä. Kaikkiin kyselyihin vastataan nimettömästi. Palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

Opiskelijoiden osallisuuden muodot

1. Ryhmävastaavatoiminta

Rasekossa ryhmävastaavuus on opiskelijan luottamustehtävä, johon pyritään valitsemaan opintojen alussa jokaisesta Rasekon ryhmästä yksi opiskelija tai opiskelijapari. Joissain tapauksissa ryhmävastaava voidaan valita kahden tai useamman ryhmän opiskelijoiden joukosta edustamaan suurempaa joukkoa opiskelijoita. Ryhmävastaavat voidaan vaihtaa lukuvuosittain.

Ryhmävastaavan tehtäviä ovat:

- Ryhmävastaava toimii viestin välittäjänä ryhmän puolesta opetukseen sekä toimintaan liittyvien terveisten tai palautteiden ja kehittämisideoiden eteenpäin viemisessä ryhmän vastuopettajalle tai alan/osaston kehittämis- tai koulutuspäällikölle.
- Ryhmävastaava on linkki Rasekon lakisäateisen opiskelijakunnan ja opiskelijaryhmän välillä. Ryhmävastaava myös välittää opiskelijakunnasta tietoa omalle ryhmälleen / omille ryhmilleen tai ryhmän / ryhmien ideoita ja kehittämisajatuksia Rasekon toiminnasta opiskelijakunnan tietoon.
- Ryhmävastaava opastaa uusia opiskelijoita ja on tiedottamisessa opettajan tukena.

Ryhmävastaaville pyritään järjestämään kohtuullinen määrä aikaa ryhmävastaavan tehtävän hoitamiseen myös opetuksen aikana. Toimintaan osallistumalla voi kerryttää valinnaisia osaamispisteitä.

Ryhmävastaava-toiminnasta Rasekossa vastaa opettaja, jolle tämä tehtävä on nimetty. Lisäksi vastuopettajat tukevat ryhmävastaajia tehtävän hoidossa.

Laatija: Reijo Rantanen
Muokkaaja: Terhi Alatalo
Versio 3.0
Maria Taipale 28.2.2024

2. Tuutoritoiminta

Tuutori on "vanhempi" ohjaava opiskelija, joka opastaa, neuvoo ja auttaa uusia opiskelijoita sekä tutustuttaa oppilaitoksen toimintaan. Tuutorointi on opiskelijoiden toisilleen tarjoamaa vertaistukea, jolla edistetään hyvää yhteishenkeä ja hyvinvointia. Tuutoriopiskelijat lisäävät omalla toiminnallaan uusien kaverisuhteiden syntyä, yhteisvastuuta ja myönteistä opiskeluilmapiiriä. He toimivat myös erilaisissa oppilaitoksen edustus- ja koulutusmarkkinointitehtävissä. Uudet opiskelijat tutustuvat yksikkönsä tuutoriopiskelijoihin heti opintojen alussa. Toimintaan osallistumalla voi kerryttää valinnaisia osaamispisteitä. Rasekossa on myös paikallinen tutkinnon osa: Tuutorina toimiminen, 5 osp. Opinto-ohjaajat vastaavat tuutoritoiminnasta Rasekossa.

3. Opiskelijakuntatoiminta

Rasekossa toimii opiskelijakunta (Laki ammatillisesta koulutuksesta 106 §), joka osallistuu aktiivisesti toiminnan kehittämiseen ja yhteisten tapahtumien suunnitteluun ja järjestelyihin. Opiskelijakunnan henkilöjäseniä ovat kaikki oppilaitoksessa vakinaisesti opiskelevat opiskelijat.

Opiskelijakunnan hallitus keskustelee yhteisistä ongelmista, valvoo tasaveroista kohtelua ja edistää toimipisteiden välistä yhteistyötä. Opiskelijakunta toimii myös tarvittaessa linkkinä päättäviin elimiin ja osallistuu opiskelun suunnitteluun. Opiskelijakunnan hallitus valitaan vuodeksi kerrallaan vuosikokouksessa. Se voi hankkia koulutusta tehtävänsä mm. valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen (OSKU, Sakki) kautta. Opiskelijakunnan hallitus voi myös tiedottaa valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen tapahtumista ja koulutuksista Rasekon opiskelijoita.

Opiskelijakunnan toimintaan osallistumalla voi kerryttää valinnaisia osaamispisteitä. Opiskelijakunnan toimintaa tukee Rasekossa henkilö, jolle tämä tehtävä on nimetty.

4. Lakisääteiset ja muut edustukset

Lakisääteisesti opiskelijoiden edustaja nimetään monijäseniseen toimielimeen (Laki ammatillisesta koulutuksesta 35 a §). Nimeämisen tekee Raision seudun koulutuskuntayhtymän yhtymähallitus. Monijäseniseen toimielimeen nimetään yksi opiskelijajäsen ja hänelle varajäsen. Monijäseninen toimielin päättää opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä.

Rasekon yhtymähallituksen nimeämään opiskeluhuollon ohjausryhmään nimetään yksi (1) perustutkinto-opiskelija. Ohjausryhmä on monialainen ja ryhmän tehtävänä on yleinen suunnittelu, kehittäminen, ohjaus sekä arviointi. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti, noin 2 kertaa lukukaudessa.

Rasekon opiskeluhuolto- ja hyvinvointiryhmiin kutsutaan opiskelijajyhdistyksen kautta opiskelijoiden edustaja.

5. Urheilu- ja kulttuurikilpailuihin osallistuminen, tapahtumat Rasekossa

Raseko on jäsenenä Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitossa (SAKU). Se järjestää vuosittain opiskelijoille urheilukilpailut useassa lajissa sekä SAKU Stars-kulttuurikilpailut.

Urheilu- ja kulttuurikilpailuista tiedotetaan kaikkia toimipisteitä tasapuolisesti ja hyvissä ajoin, jotta halukkailla on mahdollisuus osallistua. Kilpailuihin osallistumista koulu tukee rahallisesti mahdollisuuksiensa mukaan.

Opiskelijoita kannustetaan ideoimaan ja suunnittelemaan Rasekoon erilaisia tapahtumia yhdessä henkilökunnan kanssa. Sekä tapahtumien suunnittelu että toteutus voivat olla myös osa opintoja. Raseko järjestää opiskelijoille vuosittain hyvinvointipäiviä ja hyvinvointiviikon.

Toimintaa Rasekossa koordinoi HYMY-tiimi.

6. Ammattitaitokilpailuihin osallistuminen

Rasekon opiskelijat voivat osallistua ammattitaitokilpailuihin, joista tunnetuin on vuosittain järjestettävät Taitaja-kilpailut. Kilpailutoimintaan osallistuvat opettajat tiedottavat kaikille opiskelijoille Taitaja-kilpailuun

Laatija: Reijo Rantanen
Muokkaaja: Terhi Alatalo
Versio 3.0
Maria Taipale 28.2.2024

osallistumisesta ja ilmoittautumisesta jo ensimmäisen vuoden aikana, jotta opiskelijoille jää riittävästi aikaa kartuttaa kilpailuissa vaadittavia taitoja.

Rasekon Taitaja-kisatoiminnasta vastaa koulutusjohtaja, joka toimii yhteistyössä opettajien kanssa.

Tiedotus opiskelijoille

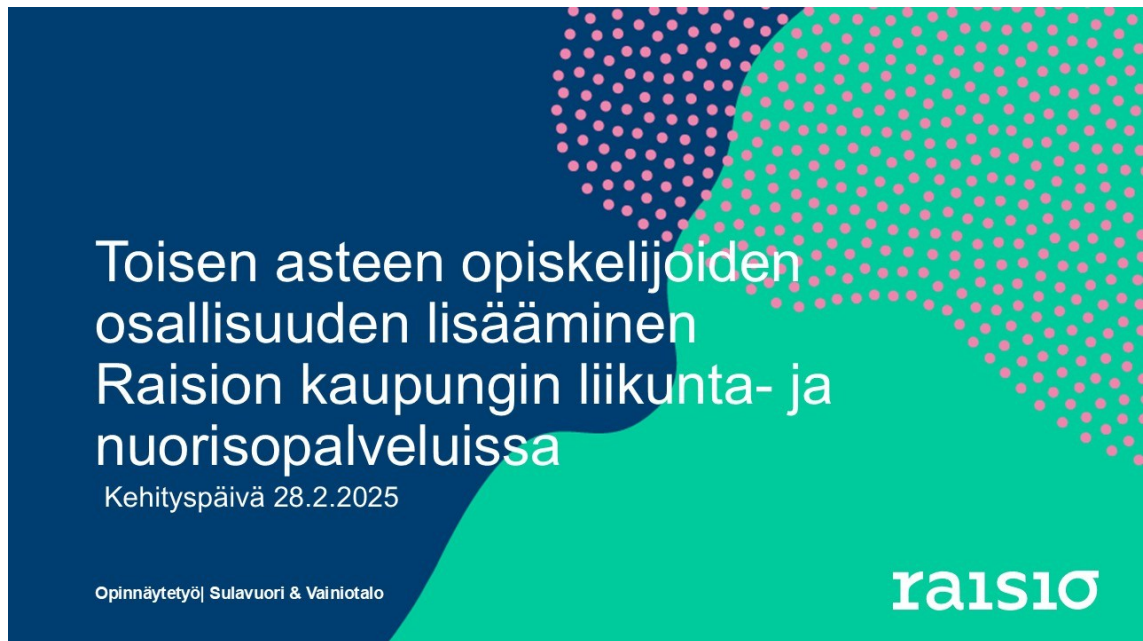
Opiskelijoiden tiedotuskanavana käytetään ensisijaisesti Wilmaa. Jokapäiväisessä tiedottamisessa käytetään myös yksiköissä olevia infotauluja.

Opiskelijoille järjestetään lukuvuosittain muutamia opiskelijavartteja, joissa käydään läpi ajankohtaisia asioita. Lisäksi voidaan pitää ryhmävastaaville suunnattuja tapaamisia tärkeimmistä suuntalinjoista ja tulevaisuudennäkymistä.

Rehtorit tapaavat säännöllisesti opiskelijakuntaa.

Ryhmävastaavat lisätään "RAO & ryhmävastaavat" Teams työtilaan, jossa viestinvälitystä opiskelijakunnan ja opiskelijoiden välillä hoidetaan.

Kehittämispäivä 28.2.2025

Mitä osallisuus mielestäsi on?

- Menti.com
- Code 7320 4942

raisio

Osallisuus

- Ihmisillä, iästä riippumatta, on tarve tulla nähdyiksi ja kuulluiksi. Kaikilla meillä on myös tarve kuulua johonkin joukkoon ja tuntea itsemme osaksi jotain suurempaa.
- Osallisuuden kokemus muodostuu ihmisen omista kokemuksista ja tähän kokemukseen vaikuttavat neljä eri asiaa:
 - Osallistuminen
 - Kuuluminen
 - Merkityksellisyys
 - Hallittavuus

raisio

Pohdintarasteja

- Kuvaile miten koet nuorten hyvinvoinnin Raisiossa?
- Mitä liikuntamahdollisuuksia Raisiosta puuttuu, vai puuttuuko?
- Kaivattaisiinko Raisioon vertaistukiryhmiä, jos niin minkä otsikon alle ne menisivät?
- Miten NuVa voitaisiin ottaa mukaan yhteistyöhön osallisuuden lisäämiseksi?
- Mikä on suurin syy siihen, että työnne ei näy tällä hetkellä toisen asteen oppilaitoksissa?
- Miten lisäisit toisen asteen koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä?

raisio

Kouluterveyskysely 2024

Lukio ja ammattioppilaitos Raisio

raisio

Kiitos!
raisio

Pohdintarastit 28.2.2025 kysymykset ja vastaukset

Minkä koet suurimmaksi syyksi siihen, ettei työnne näy tällä hetkellä toisella asteella?

Painopiste on ollut enemmän yläkouluikäisten nuorisotyössä. Tulevaisuuden tahtotilaa tulee tarkastella yhdessä resurssit huomioiden.

Nuorisotyö toisella asteella tulee rakentaa yhteistyössä oppilaitosten henkilökunnan ja nuorten kanssa.

Nuorisotiloissa käy hyvin vähän toisen asteen opiskelijoita.

Tähän saakka muiden kohderyhmien toiminnan/aktiivisuuden kehittäminen on ajanut edelle. Hyvä kysymys, että miksi näin. Varusmiespalvelukseen astuville ollut vähän toimenpiteitä. Keväällä tulossa liikuntaneuvonnan toimenpiteitä Rasekolle.

Omat resurssit eivät ole toistaiseksi riittänyt toisen asteen toimintoihin. Ala- ja yläkoulu vie enemmän työaika.

Ei valmiita käytäntöjä, ei tietoa tarpeesta. Mitä me voisimme tarjota?

Heidän ikäisilleen ei ole suunnattu omia toimintoja. Kysyntä vs tarjonta.

Yhteistyö vasta ”tulilla” pajakonsepti muutoksen vuoksi.

Suurin syy on varmaan siinä, ettei meillä ole resursseja sekä budjetoitua työaika, jotta meiltä saataisiin tarkoituksenmukainen hyöty toisen asteen oppilaitoksiin. Jossain määrin ihmeteltyt tätä, koska Rasekossa/lukiassa kuitenkin opiskelee meidän kohderyhmän nuoria. Nyt kaikki resurssit ja työaika keskittyy vain Vaisaareen (yläkoulu). Etsivät toki myös lukiolla ja Rasekossa, mutta sieltä puuttuu se perusnuorisotyön näkökulma.

Miten mielestäsi nuorisovaltuusto voitaisiin ottaa mukaan yhteistyöhön osallisuuden lisäämiseksi?

Järjestäisivät ja suunnittelevat erilaisia tempauksia yhteistyössä liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa. Samankaltaisia kuin yläkoulussa on toteutettu pitkällä välkällä.

Meillä on erilaisia tarpeita nuorten näkökulmien kuulemiseksi. Vuorovaikutuksena nuorisovaltuuston jäsenten kanssa sopiminen, mitkä he kokevat tärkeiksi ja miten he haluavat osallistaa nuoria.

Säännöllinen nuorisovaltuuston kuuleminen erilaisissa heitä koskevissa asioissa. Esimerkiksi lautakuntien asioista.

Tapahtumasuunnittelu.

Nuorten liikuntaraati koolle heistä.

Nuorisovaltuuston jäsenet voisivat kysyä/kartoittaa omissa toimipisteissään nuorten mielipiteitä heihin liittyvissä asioissa.

Yhteisiä tempauksia ja nuorisovaltuuston toteuttamia palautteen keruita siitä, mitä he itse haluaisivat.

Kaivattaisiinko Raisioon vertaistukiryhmiä? Jos, niin minkä otsikon alle sen laittaisit?

Peliongelmaisten nuorten ryhmä

Viihanhallintaryhmä

Sateenkaariryhmä

Tunnetaidot

Matkalla inttiin

Muualta muuttaneet

”Sateenkaarevat nuoret”

”Nepsyt/Nepsynuoret”

Yksinäisyys, millä nimellä?

Miten lisäisit toisen asteen kanssa tehtävää yhteistyötä?

Yhteisiä palavereja, joissa mukana koulun oppilashuolto+ etsivät+ nuorisotyöntekijä+ liikuntapalveluiden työntekijä.

Pienryhmätoimintaa 2.asteelle. Tällä hetkellä vain yksi ryhmä.

Koulunuorisotyöntekijä.

Koulupäivän aikaista "taukojumppaa" ym. Toiminnallista toimintaa.

Yhdessä rakentamalla lukion- ja Rasekon hyvinvointia edistävien tiimien kanssa. Meillä on yhteinen tahtotila.

"Tilannehuone"-työskentelyä, akuutit asiat- tiedon vaihto, nuorten kuuleminen säännölliseksi, niiden kuuleminen, joilla ei ole kanavaa olemassa.

Liikkuva opiskelu- toiminnan käynnistäminen, liikuntaneuvonnan palvelupolun kehittäminen (oppilaitokset, Varha, etsivät, paja ym.)

Säännölliset yhteiset tapahtumat, retket, pop-upit, projektit sekä tietenkin viestintä sisäisesti, livenä.

Ensin kartoitus siitä millaista yhteistyötä oppilaitokset tarvitsisivat. Tarvitaanko esim jalkautuvaa työtä.

Kuvaile miten koet nuorten hyvinvoinnin Raisiossa?

Suurimmalla osalla menee hyvin, eikä heitä koskevat asiat nouse esille. Polarisaatio näkyy, pieni osa voi tosi huonosti

- liittyy sekä henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin esim osalla paljon harrastuksia ja osa todella passiivisia.

Osalla väkivaltaista toimintaa, joka vaikuttaa moneen esim uskallanko mennä kouluun ja missä päin Raisiota voi liikkua.

Polarisoituminen näkyy erilaisissa pitkän ajan seurannoissa.

Se osa, joka voi huonosti, pitäisi löytää, tunnistaa yhä ennakoivammin (vaikeaa!) ja tarjota monisävyisemmin ja verkostona tukea. Neuroepätyypilliset ja yksinäiset, päihteet ja väkivalta.

Suurin osa voi hyvin, mutta pieni osa voi tosi huonosti ja "ongelmat" kasaantuvat.

Miten saamme kiinni tuosta pienestä osasta? Ongelmat havaitaan usein jo alakoulun puolella, mutta välillä tuntuu, että koulu siirtää vain ongelman seuraavalle oppilaitokselle. Yläkoulun opettajien suusta kuultua: "Ei tarvitse keskittyä 9 luokkalaisiin, he ovat kohta seuraavan oppilaitoksen ongelma."

Nuoret voivat tällä hetkellä huonosti. Se näkyy lisääntyneinä poissaoloina koulusta, fyysisen väkivallan lisääntymisenä, ihmisten ryöstelynä, päihteiden lisääntyneenä käyttönä (mukaan tullut myös kannabis, alkoholin ja vapen rinnalle). Pahoinvointi näkyy meidän silmissä erityisesti yläkoulun nuorten keskuudessa, joissain määrin myös Rasekon opiskelijoiden keskuudessa mutta ei niin paljoa. Tai sitten meille tieto ei tule heitä koskien, koska meillä ei ole päivittäistä/viikoittaista kosketuspintaa Rasekon ja lukion elämään.

Mitä liikuntamahdollisuuksia Raisiosta puuttuu? Vai puuttuko?

Mielestäni Raisiossa on tarpeeksi liikuntapaikkoja.

Paljon vaihtoehtoja, mutta entä ne nuoret, jotka eivät halua kuulua joukkueisiin/seuroihin, ovat ujompia, nepsyjä tms.

- Saatetaanko nuoria liikunnan pariin ja ryhmiin, löytämään ilo siitä?

Raision liikuntamahdollisuudet ovat loistavat sekä seuratoiminnan että omaehtoisen liikkumisen suhteen. Enemmän näen haasteen siinä, miten nuoret saadaan ohjattua ja innostettua mukaan (->Liikuntaneuvonta!)

2. asteen opiskelijoiden "Let´s go liiku"-kortti, joka tarjoaa nuorille erilaisia liikuntamahdollisuuksia oman hyvinvoinnin edistämiseksi.

- Kannatan!

Höntsätoimintaa ja matalankynnyksen toimintaa, ohjattua pienryhmätoimintaa.

Osallisuussuunnitelma

Osallisuussuunnitelma -toisen asteen opiskelijat

Raision kaupunki | Liikunta- ja nuorisopalvelut, kevät 2025

raisio

SISÄLLYS

1. Osallisuus	2
1.1. Osallisuuden edistämisen 10 periaatetta (THL)	2
1.1.1. Osallistavat menetelmät	2
2. Konkreettisia toimia	3
2.1. Kouluyhteistyö	3
2.2. "Sun hyvä tauko"-idea	3
2.3. Osallistamiskanavien kehittäminen	4
3. Suunnitelman kehitettäminen tulevaisuudessa	4
3.1. Muita hyviä ideoita osallisuuden lisäämiseksi	4

1. Osallisuus

Osallisuus on sitä, että yksilöllä on mahdollisuus elää oman näköistä elämää. Mahdollisuus määritellä mihin palveluun tai toimintaan hän haluaa osallistua. Toisaalta hänellä pitää olla myös mahdollisuus kuulua itselleen tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä mahdollisuus vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin.

Osallisuuden edistäminen lähtee siitä, että näemme nuoret toimijoina, jotka ovat oman yhteiskuntansa jäseniä. Nuorilla on oma näkökulma, toiminta- ja ajatteluttavat, jotka poikkeavat mahdollisesti aikuisilla olevista. Tämänkin vuoksi nuorten omat toiveet ja ajatukset ovat edellytys osallistamisen mahdollisuudelle. Kuulemisen kautta pääsemme oikeasti tarjoamaan osallisuuden mahdollisuutta sekä tarjoamaan oikein kohdennettuja osallisuuden menetelmiä.

Raisiossa toisen asteen oppilaitokset lukio ja ammattioppilaitos (Raseko), toteuttavat koulupäivien aikana osallisuutta lisäävää toimintaa, omien suunnitelmiensa mukaan. Liikunta- ja nuorisopalvelut haluavat toimia koulun ja oppilaiden vapaa-ajan rajapinnassa. Menemällä koululle ja tekemällä jalkautuvaa työtä siellä, liikunta- ja nuorisopalvelut saavat tehtyä itsensä tunnetummaksi nuorten keskuudessa. Kun nuoret oppivat tuntemaan liikunta- ja nuorisopalveluiden henkilökuntaa, kynnys lähteä mukaan heidän järjestämäänsä toimintaan pienenee. Samalla nuoret uskaltavat myös paremmin tuoda omia toiveitaan esiin ja sitä kautta osallisuus paranee.

1.1. Osallisuuden edistämisen 10 periaatetta (THL)

1. Ihminen osallistuu toimintaan tai palveluun omaehtoisesti.
2. Osallistujan kanssa etsitään yksilöllisiä ratkaisuja.
3. Osallistuja kohdataan kunnioittaen ja kategorisoimatta.
4. Yksin jääneet ja omiin oloihinsa päätyneet löydetään ja saadaan mukaan toimintaan.
5. Toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä.
6. Toiminta vahvistaa osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella.
7. Ihminen pääsee osaksi itselleen tärkeää yhteisöä.
8. Ihminen pääsee nauttimaan yhteisestä hyvästä ja voi osallistua sen tuottamiseen ja jakamiseen tasavertaisena muiden kanssa.
9. Ihminen saa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. Yhteiskuntaryhmät kohtaavat.
10. Osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

1.1.1. Osallistavat menetelmät

Osallistavat menetelmät voivat olla lähestymistapoja tai varsinaisia keinoja, työkaluja. Osallistavien menetelmien avulla tuetaan nuoren omaa ajattelua ja pyritään vahvistamaan tunnetta omiin asioihin vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Osallistavilla menetelmillä pyritään siihen, että jokainen saa äänensä kuuluville toiminnan jokaisessa eri vaiheessa. Osallistavia menetelmiä käyttämällä pyritään myös madaltamaan osallistumisen kynnystä. Erilaisilla osallistavilla menetelmillä tavoitellaan mahdollisimman laajaa nuorten osallistumisen kenttää.

Toiminta luodaan yhdessä toisen asteen opiskelijoiden kanssa. Toiveet, ideat ja käytänteet lähtevät nuorilta. Kaikki toiminta pyritään pitämään mahdollisimman osallistavana. Toiminta etenee nuorten ideoimina ja osaksi myös heidän organisoimanaan. Osallistajat ovat vaikuttamassa niin suunnittelussa, toteutuksessa kuin lopulta arvioinnissakin.

Jotta tähän nuorten omaehtoiseen osallisuuteen päästään, täytyy ensin jalkautua oppilaitoksiin. Tiedottaa mitä liikunta- ja nuorisopalveluiden työhön kuuluu, miten liikunta- ja nuorisopalvelut voivat olla osana nuorten vapaa-aikaa ja mistä palveluista nuoret voisivat hyötyä.

2. Konkreettisia toimia

Liikunta- ja nuorisopalvelut tuottavat palveluita oppilaiden vapaa-aikaan. Parhaiten oppilaat kuitenkin tavoitetaan koulupäivän aikana, joten vapaa-ajan osallisuutta lähdetään kehittämään kouluajalla tapahtuvien kohtaamisten.

Ehdotuksissa nousi esiin myös koulunuorisotyöntekijä. Tämän asian toteuttaminen vaatii rahoitusta ja koulunuorisotyön avustuksen hakuaika umpeutuu keväällä 2025. Asia on tuotu esihenkilöiden tietoisuuteen, ennen kuin hankehaku päättyi.

2.1. Koulu yhteistyö

Oppilaitosten kanssa pidetään yhteisiä palaverieja, näissä palavereissa olisi hyvä olla paikalla koulun henkilökuntaa, liikuntasuunnittelija, nuorisotyöntekijä sekä etsivä nuorisotyöntekijä. Rasekolla toimii Hymy-tiimi, jonka tarkoitus on nimenomaan lisätä oppilaiden hyvinvointia koulupäivän aikana. Tässä tiimissä etsivä nuorisotyö on jo mukana, joten olisi luonnollista, että muutkin osallistuisivat samaan tiimiin. Lukiolla on myös joku vastaava toiminta, johon perusnuorisotyö ja liikuntasuunnittelija voisivat mennä osaksi. Oppilaitokset ottavat varmasti liikuntasuunnittelijat ja nuorisotyöntekijät ilolla mukaan yhteiseen tekemiseen.

Aluksi olisi hyvä järjestää jonkinlainen kysely oppilaille, siitä mitä he toivoisivat liikunta- ja nuorisopalveluilta. Kysely voitaisiin järjestää toiminnallisena, esim QR-koodi rata koulun pihalla ja palkintona jotakin pientä, kaikkien vastanneiden kesken.

Vastausten keräämiseen ja analysointiin menee jonkin verran aikaa, siksi alle on koottu valmiita ideoita osallisuuden lisäämiseksi.

2.2. ”Sun hyvä tauko”-idea

Suunnitelmana on toteuttaa kerran lukuvuodessa, eli kerran syksyllä ja toisen kerran keväällä, osallisuutta lisäävä tauko, molemmissa oppilaitoksissa. Tämä tauko kulkisi otsikolla ”Sun hyvä tauko”. Se toimisi toisaalta info-kanavana sille mitä kaikkea Raision liikunta- ja nuorisopalveluilla on tarjolla tämän ikäisille, koska tekemisen lomassa mainostettaisiin olevia ja tulevia tapahtumia sekä muutakin toimintaa. Toisaalta tauko katkaisisi oppilaitten opiskelupäivää ja saisi heidät olemaan osallisena yhteiseen tekemiseen.

Sun hyvä tauko:

- Ruokavälitunti, pisteet koulun aulassa, näkyvällä paikalla.
- Aktiiviset pisteet, näin saadaan nuoret ainakin siinä kohdassa osallistumaan.

- Liikuntapalvelut pitää esim. hulahulavanteen pyöritys kisaa, pieni palkinto jokaiselle osallistujalle ja lopulliselle voittajalle ilmoitetaan päivän päätteeksi. Toinen ohjaaja pitää kisaa ja toinen kertoo jonottajille mitä kaikkea liikuntapalvelut heille tarjoaa.
- Nuorisopalvelut keksivät myös jonkin osallistavan tavan, jolla saadaan nuoriso pysähtymään ja juttelemaan.

Etsivä nuorisotyö on jalkautunut lukioon ja Rasekolle jo monena vuonna, hyvinkin aktiivisesti. Heillä on tavoitteena lisätä oppilaiden tietoa etsivästä nuoristyöstä ja myös tutustuttaa nuoret etsiviin nuorisotyöntekijöihin. Tällöin jos nuori tarvitsee apua etsivältä, on hänen helpompi ottaa yhteyttä. Tällä samalla periaatteella järjestettäisiin myös "Sun hyvä tauko". Matalan kynnyksen toimintaa, jota tehdään yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Tämän toiminnan tavoitteena olisi konkreettinen osallisuus. Miten nuori kokisi olevansa osa koulu yhteisöä, kaikki oppilaat olisivat samalla linjalla osallistumassa tämän tauon toteutukseen. Ei ole väliä mitä alaa opiskelet, kuinka monetta vuotta opiskelet, kuka on sinun opettajasi tai onko sinulla kuinka pitkä välitunti. Jokainen pääsisi osallistumaan ja sillä tavalla tuntemaan kuuluvansa oman oppilaitoksensa opiskelijaryhmään. Joskus "Sun hyvä tauko" voisi olla myös erilaisiin vaikuttamismahdollisuuksiin tutustumista, uusien ideoiden keräämistä tai kyselyyn vastaamista. Kun nuorisotyöntekijät ja liikuntasuunnittelijat tulisivat oppilaille tutummiksi, olisi oppilaiden ehkä helpompi tuoda omia ideoitaan esiin ja osallistua joihinkin vapaa-ajan aktiviteetteihinkin.

2.3. Osallistamiskanavien kehittäminen

Laajennetaan osallistumismahdollisuuksia erityisesti erilaisia nuoria tavoittaakseen. Esimerkiksi erilaisilla digialustoilla (Some ja Discord). Erilaiset osallistavat kyselyt voisi ottaa osaksi kouluvierailuja, samaan tyyliin kuin alkukartoitus.

Järjestetään matalan kynnyksen keskustelufoorumeita ja tapahtumia, joissa nuoret voivat tuoda esiin näkemyksiään, ajatuksiaan toiminnasta ja mahdollisesta halukkuudesta digivertaisryhmiin.

3. Suunnitelman kehitettävä tulevaisuudessa

Osallisuus olisi hyvä ottaa osaksi jokavuotista keskustelua ja muistaa nostaa sitä esiin aika ajoin. Tässä kohdassa asia jää vielä hautumaan, mutta kun tehdään seuraavan vuoden toimintasuunnitelmia, olisi osallisuussuunnitelma hyvä nostaa osaksi sitä. Toimintasuunnitelmiin tulisi yhtenä osana osallisuus ja sen lisääminen. Tästä voitaisiin tehdä toimintasuunnitelmaan osa ja toteuttaa osallisuuden lisäämistä vuosikellomaisella ajatuksella.

Osallisuussuunnitelman muokkaaminen ja eteenpäin vieminen jää liikunta- ja nuorisopalveluiden työntekijöiden tehtäväksi. Jos osallisuussuunnitelmaa halutaan jatkojalostaa enemmän ja vielä laajemmaksi, niin harkittavaksi jää myös se, että suunnitelmaa jatkaisi joku uusi opinnäytetyön tekijä.

3.1. Muita hyviä ideoita osallisuuden lisäämiseksi

- Liikkuva opiskelutoiminta
- Liikuntaneuvonnan palvelupolun selkeyttäminen. Yhteistyöhön mukaan Varha
- Koulupäivien aikainen taukojumppa

- Vertais – ja ryhmäsuhteiden tukeminen, miten?
- Oppilaitossovittelutoiminta, nuorisopalveluiden henkilöstöstä osa on käynyt koulutuksen